

EKOSOSIAALINEN SIVISTYSTYÖ VAHVEMMIN OSAKSI SOSIAALIALAA

Hyvinvointia rojun raivauksella

Maiju Kairala
Suvi-Tuuli Lehtinen

Opinnäytetyö
Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

2020

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

Tekijät	Maiju Kairala & Suvi-Tuuli Lehtinen	2020
Ohjaajat	Laura Jokela & Leena Seppälä	
Työn nimi	Ekososiaalinen sivistystyö vahvemmin osaksi sosiaalialaa	
Sivu- ja liitesivumäärä	56 + 9	

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää ekososiaalisen sivistystyön roolia ja merkitystä sosiaalialalla sekä rojun raivauksen ja tavaratulvan vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Tavoitteena oli selvittää, voiko ekososiaalisen sivistystyön keinoin lisätä ihmisten hyvinvointia esimerkiksi kodin järjestämisen avulla. Tarkastelemme opinnäytetyössä, kuinka ekososiaalinen sivistystyö saataisiin vahvemmin osaksi sosiaalialaa. Perehdyimme aluksi ammattijärjestäjien kirjallisuuteen, kestävän kehityksen ajankohtaiseen uutisointiin sekä ympäristöetiikkaan.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Mikä on ekososiaalisen sivistystyön merkitys sosiaalialan työtehtävissä? Kuinka tavarapaljous ja rojujen raivaus vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin? Opinnäytetyö on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus. Opinnäytetyön aineiston keräsimme kyselylomakkeella ja teemahaastatteluilla keväällä sekä kesällä 2020. Haastateltavat olivat kolmesta eri sosiaalialalla vaikuttavasta organisaatiosta. Opinnäytetyön teemahaastattelun vastaukset olemme analysoineet sisällön analyysiä hyödyntäen. Kyselyn toteutimme Paikka kaikelle Facebook-ryhmässä. Kyselyn aineisto on muutettu tilastolliseen muotoon, jonka avulla aineisto on analysoitu.

Teemahaastattelujen tulosten pohjalta voidaan todeta, että ekososiaalinen sivistystyö koettiin tärkeäksi ja kiinnostavaksi asiaksi sekä tällä hetkellä että tulevaisuudessa. Ekososiaalinen sivistystyö vaatii valveutuneita työntekijöitä ja vaikuttajia, koska ekologisuus nähtiin kuuluvan sosiaalialan työnkuvaan tulevaisuudessa. Ekososiaalinen sivistystyö tarvitsee kehittyäkseen lisää koulutusta sosiaalialan ammattilaisille. Kyselylomakkeen tulosten pohjalta voidaan todeta, että kodin tavaratulvaa vähentämällä koettiin olevan hyvinvointia ja mielihyvää lisäävä vaikutus ihmisten arkeen. Koti koettiin siistiksi ja viihtyisäksi, jolla oli positiivisia vaikutuksia elämänhallintaan. Kodin järjestäminen koettiin myös uuvuttavaksi ja raskaaksi prosessiksi, mutta pääosin kokemukset lopputuloksesta olivat myönteisiä. Opinnäytetyömme tuloksista voidaan todeta, että ekososiaalista sivistystyötä voi tehdä tavaratulvan vähentämisellä sekä kodin järjestämisellä.

Avainsanat rojun raivaus, hyvinvointi, ekososiaalinen sivistystyö

Social Services
Bachelor of Social Services

Authors	Maiju Kairala and Suvi-Tuuli Lehtinen	2020
Supervisors	Laura Jokela and Leena Seppälä	
Subject of thesis	Eco-social educational work to be a stronger part in the social field	
Number of pages	56 + 9	

The purpose of the thesis was to find out the role and significance of eco-social education in the social field and the impact of clearing and flood of goods on people's well-being. The aim was to find out whether the well-being of people can be increased by means of eco-social educational work, for example by arranging a home. In the thesis, it was studied how eco-social educational work could be more strongly integrated into the social field. The literature was acquainted with professional organizers, current news about sustainable development and environmental ethics.

The research questions of the thesis were: What is the significance of eco-social education in social work tasks? How does the abundance of goods and the clearing of debris affect people's well-being? The thesis is both quantitative and qualitative research. The thesis material was collected with a questionnaire and thematic interviews in the spring and summer of 2020. The interviewees were from three different organizations active in the social field. The answers were analyzed to the thematic interview of the thesis using content analysis. The survey was conducted in the Facebook group Paikka kaikelle. The data of the survey have been changed to a statistical format, which has been used to analyze the data.

Based on the results of the thematic interviews, it can be stated that eco-social education work was perceived as an important and interesting topic both now and in the future. Eco-social educational work requires vigilant workers and more influencers. Ecology is seen part of the social work landscape in the future and eco-social education needs more training for social professionals. Based on the results of the questionnaire, it can be stated that reducing the flood of goods in the home the well-being and pleasure of people's daily lives has creased. The home was perceived as clean and comfortable, which had positive effects on life management. Organizing a home was also perceived as a grueling and cumbersome process, but for the most part, the experiences were positive. From the results of thesis, it can be stated that eco-social educational work can be done by reducing the flood of goods and arranging the home.

Key words   junk clearing, wellbeing, ecosocial educational work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KULUTUSYHTEISKUNTA JA HYVINVOINTI	8
2.1	Kulutusyhteiskunnan historia	8
2.2	Ympäristö ja yhteiskunta	9
2.3	Tulevaisuuden etiikka	10
2.4	Hyvinvointi	12
3	EKOSOSIAALINEN SIVISTYSTYÖ OSANA KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ.....	14
3.1	Kohti kestävää tulevaisuutta	14
3.2	Ekososiaalinen sivistys ja globaalikasvatus	14
3.3	Sosiaaliala ja ekologinen kehitys	17
3.4	Agenda 2030	19
3.5	Suomen kestävä kehityksen periaatteet	21
4	TAVARAN VÄHENTÄMISTÄ AMMATTIJÄRJESTÄJIEN AVULLA.....	23
4.1	Japanilainen siivousmetodi	23
4.2	Suomalainen siivousmetodi	24
4.3	Tavarasuhde.....	25
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	27
5.1	Opinnäytetyön tarkoitus	27
5.2	Lomakekyselyn laatiminen ja toteuttaminen	29
5.3	Teemahaastattelun laatiminen ja toteuttaminen	31
6	TULOKSET.....	36
6.1	Rojun raivaus- kysely.....	36
6.2	Teemahaastattelut	41
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
8	POHDINTA	50
9	LÄHTEET	52
10	LIITTEET	57

ALKUSANAT

Haluaisimme kiittää opettajiamme Seija Järveä ja Voitto Kuosmasta Yhteiskunnan muutos ja hyvinvointipalveluiden kehittäminen-kurssista. Kurssin sisällön avulla saimme uskoa opinnäytetyömme aiheeseen, kuinka voimme itse tehdä vaikuttamistyötä sosiaalialalla.

Haluamme kiittää myös opinnäytetyömme upeita haastateltavia. He antoivat vanhan pohjan ammattitaidollaan ja tiedollaan opinnäytetyöllemme. Saimme kannustavasta ja innostavasta keskustelusta inspiraatiota työmme merkityksellisyydestä.

Kiitos myös ammattijärjestäjä Ilana Aallolle, kaikille kyselyyn vastanneille sekä ohjaaville opettajillemme.

Kiitos avusta, kannustuksesta ja innostuksesta myös Maijun äidille.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee ekososiaalisen sivistystyön sekä kodin tavarapaljouden vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Haemme vastausta, voiko sosiaalialalla hyödyntää ekososiaalista sivistystyötä nykyisessä kulutusyhteiskunnassa. Selvittämme tuoko ekososiaalinen sivistystyö keinoja tavaratulvan taltuttamiseen. Opinnäytetyömme aihe syntyi alun perin luettuamme japanilaisen Marie Kondon kirjan Siivouksen elämän mullistava taika, jonka ajatuksena on, että kodin järjestys vaikuttaa positiivisesti ihmisen elämään. Kondon näkemys on, että Ihmisen ja kodin hyvinvointi rakentuu asioista, jotka tuottavat iloa ja tarpeellisuutta. Ihminen voi hyvin, kun hän asuu hyvinvoivassa kodissa, Kondo summaa kirjassaan. (Kondo 2017, 210–211.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää ekososiaalisen sivistystyön merkitystä sosiaalialalla. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä ekologinen kriisi ja ilmastonmuutos tuovat haasteita myös sosiaalialalle. Opinnäytetyössä tavoitteena on selvittää, kuinka ekososiaalista sivistystyötä voisi edistää sosiaalialalla. Toivomme, että yhteiskunnassa ryhdytään kiinnittämään enenevässä määrin huomiota ympäristön vaikutuksista hyvinvointiin. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, koska YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteet (Ulkoministeriö 2020) koskevat sosiaalialaa nyt ja tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä käytämme laadullista ja määrällistä tutkimusmuotoa. Opinnäytetyömme määrällisen tutkimuksen toteutimme Webropol-kyselynä Facebook-ryhmässä nimeltä Paikka kaikelle. Ryhmältä kysyimme rojun raivauksen vaikutuksesta hyvinvointiin. Ryhmän valitsimme sillä perusteella, että jäsenet olivat kiinnostuneita aiheesta ja ilmiöstä. Jokaisella heillä oli omakohtaista kokemusta sekä näkemystä kodin järjestämisen ja hyvinvoinnin yhteydestä. Opinnäytetyömme laadullisen osion toteutimme yksilöhaastatteluina kolmannen sektorin toimijoille. Teemahaastatteluilla haimme vastausta, kuinka ekososiaalinen sivistystyö näyttäytyy sosiaali- ja terveystieteen järjestöissä. Hyödynsimme opinnäytetyössä ammattijärjestäjien sekä globaalikasvatukseen ja ekososiaaliseen sivistystyöhön liittyvää kirjallisuutta.

Uskomme, että opinnäytetyöstämme on hyötyä sosiaalialan ammattilaiselle. Opinnäytetyömme herättelee sosiaalialan opiskelijoita refleктоimaan ekososiaalisen sivistystyön tuomia mahdollisuuksia eri toimintaympäristöissä. Sosiaalialan ammattilaisille toivomme opinnäytetyömme aiheen tuovan uutta näkökantaa työhön ja herättelevän keskustelua työyhteisössä. Sosiaalialan opetukseen toivomme opinnäytetyömme tuovan ajatusta ”kolikon toiselta” puolelta, kuten Green Care edistää ihmisen hyvinvointia ja elämän laatua luonnon avulla. Me haastamme sosiaalialaa toimimaan ekososiaalisen sivistystyön keinoin ajatuksella Care Green.

2 KULUTUSYHTEISKUNTA JA HYVINVOINTI

2.1 Kulutusyhteiskunnan historia

Suomessa 1960-luku oli suuren rakennemuutoksen ja kulutusyhteiskunnan läpimurron vuosikymmen. Kulutuksen rakenne suhteessa edeltäviin vuosikymmeniin muuttui perustavasti. Ajanjakso heijastaa kulutuskulttuurin juurtumista suomalaiseseen yhteiskuntaan, jonka symboliksi nousivat sohvaryhmät. Etenkin 1970-luvun muhkeat ja tilaa hallitsevat sohvaryhmät houkuttelivat ihmiset oleiluun, seurusteluun sekä television katseluun. Nopea asuntorakentaminen loi markkinat sohvakalustoille, televisioille sekä kodinkoneille kuten pakastimille, kahvinkeittimille, pölynimureille ja soittimille. Koteihin tulivat uudet ruokailuvälineet, astiastot sekä kokolattiamatot. Koti koostui keittiöstä, olo- ja makuuhuoneista, eteisestä, saniteettitiloista, saunasta ja varastotiloista. Kaikkiin huonetiloihin hankittiin tavaraa. Kulutus oli tavarakeskeistä 1960- ja 1970-luvulla. (Laine, Fellman, Hannikainen & Ojala 2019, 210–214.)

Kulutustavaroista tuli osa arkea 1980-luvulla. Kestokulutuksesta alkoi tulla kuluttajalle rutiini. Rikkoutuneet laitteet korvattiin uusilla. Uutuuksien virta oli katkeamaton. Markkinoille tulivat astianpesukone, mikroaaltouuni, videonauhuri ja kotitietokoneet. Edelleen kuluttajat hankkivat sohvakalustoja, verhoja, mattoja ja astioita. Asuinpinta-ala kodeissa kasvoi. Vesisänky, leipäkone, sähköhammas- harja, vohvelirauta, korvalappustereot ja kannettavat kasettisoittimet edustivat 1980-luvun tavaramaailmaa. Kulutuksen kasvun katkaisi 1990-luvun lama. Laman seurauksena Suomea koetteli suurtyöttömyys. Leipäkoneiden osto vaihtui leipäjonoiksi. Kotitaloudet tinkivät erityisesti vaatemenosta, kestokulutustavaroista ja vapaa-ajan hankinnoista. Lama, työttömyys, velkaongelmat sekä eriarvoistuminen leimasivat 1990-lukua. Teknologian kehitys kuitenkin eteni lamasta huolimatta. Kulutustavara-utuuksia olivat digikamerat, dvd-soittimet, tulostimet sekä erityisesti matkapuhelimet. Kotitaloudet, jotka eivät halunneet tai kyenneet ostamaan kaikkea, alkoivat saada näkyvyyttä. Kritiikki ympäristön vaikutuksia kohtaan alkoi kasvamaan ja voimistumaan. (Laine ym. 2019, 214–220.)

Uusien kulutustavaroiden tulva ei loppunut 2000-luvullakaan. Kuluttajat ostivat digilaitteita, teräväpiirtotelevisioita, älypuhelimia, ranneketietokoneita ja älyvaatteita. Sosiaalinen media loi uuden tavan yhteydenpitoon ympäri maailmaa. Osallistuminen informaatiovirtaan on globaalia nykypäivää. Sähköiset palvelut ovat luoneet uusia kulutusmahdollisuuksia. Internetin kauppapaikat ovat tuoneet tavaramaailman jokaiseen kotiin. Aikaisemmin kasvava kulutus oli edistänyt tasa-arvoa. Nyt 1990-luvun loppupuolelta lähtien eriarvoisuuden kehitys alkoi ihmisten keskuudessa samalla, kun tavaroiden kertakäyttöisestä kulutuksesta alkoi muodostumaan ympäristöongelmia. (Laine ym. 2019, 220–226.)

2.2 Ympäristö ja yhteiskunta

Ihmisen elinympäristö muodostuu rakennetusta ympäristöstä sekä luonnosta. Kyseessä on ajan ja paikan neliulotteinen tila. Tässä tilassa pätevät tietyt luonnonlait. Erikoisinta tilanteessa on se, että ihminen on elollisesta luonnosta kehittynyt olento, joka tarvitsee luontoa ja sen järjestelmiä voidakseen hyvin. Ihminen osaa käyttää luonnonlakeja hyväkseen, mutta näitä luonnonlakeja olisi osattava käyttää niin, etteivät ne lakkaa toimimasta. Ympäristö voi näin ollen tarkoittaa ihmisen toimien tuloksena aikaansaatuja olosuhteita. Ihminen kykenee tuottamaan tavaroita ainoastaan purkamalla luonnon rakenteita. Luonnonlait määrittävät myös sen, että ihminen ei voi enää elää pelkästään luonnonolentona tai keinotodellisuudessa. Tästä syystä voi myös todeta, että rajaton taloudellinen kasvu on yhtä mahdotonta kuin ekosysteemin totaalinen suojeleminen. Ihmisten tehtävänä on valita yhdistelmiä luonnosta sekä kulutuksesta. (Kuisma 2001, 14–15.)

Moderni maailma irrotti ihmisen luonnosta. Valtio vahvistui, ideologiat, puolueet, raha ja markkinat alkoivat miehittää ihmisen ajattelua ja toimintaa. Kasvoi riski siihen, että ihminen kadottaa yhteyden itseensä ja omiin aitoihin tarpeisiinsa. (Kuosmanen 2018, 98.) Ihmisen vieraannuttua luonnosta, se ottaa luonnon järjestelmät tarkastelun ja analyysin kohteiksi. Tämän seurauksena aletaan puhua ympäristöstä. Ympäristö on jäsentelyä luonnosta, joka on neliulotteinen ajan ja paikan kokonaisuus. Energia virtaa, aine kiertää sekä tasapainotilat vaihtuvat.

Ympäristö on myös ihmisen taloudellisen toiminnan kohde. Ihminen pyrkii hallitsemaan tai ohjaamaan sitä. Ei siis ole sattumaa, että puhutaan ympäristöstä, kun ihminen muuttaa maapalloa. Kun ihminen oivaltaa, että ympäristö on koko maapallon kattava järjestelmä, muodostuu globaali tietoisuus. Globaali merkitsee tietoisuutta planeettamme rajallisuudesta, joka koskee samalla myös ihmislajin rajallisuutta. (Kuisma 2001, 20–21.)

Tulevaisuudesta arvioidaan, että maapallon väkiluku nousee vielä pitkään. Useimmat ihmiset tarvitsevat päivittäiset tavaransa, ruokansa, vaatteensa ja kotinsa. Sosiaalialan tulisi omalta osaltaan myös etsiä ratkaisuja kulutusyhteiskunnan ongelmiin, sillä ekologinen ja sosiaalinen kriisi syntyy materiaalien raaka-aineen tuotannosta ja kulutuksesta. (Ranta-Törkkö 2017, 114.) Nyt löytyy jo runsaasti taloudellista toimintaa, joita ei johda markkina- ja kasvupakko. Voiton tavoittelun sijaan pyritään yhteistyöhön, joka tavoittelee ratkaisuja aitoihin tarpeisiin ja ongelmiin. Tällaisia ovat yhteiskunnalliset yritykset, kirpputorit, ekokylät, kaupunkiviljelmät, vaihto- ja ruokapiirit, eettiset pankit, talkoot ja lainaaminen. (Latva-Pukkila 2015, 32.) Helsingin Kierrätyskeskus on vuodesta 1990 tuottanut työttömille työnhakijoille aikuissosiaalityön työnohjausta ja ekologista vaikuttamistyötä. Yleishyödyllisenä yrityksenä sen tavoitteena on vähentää luonnonvarojen kulutusta, kasvattaa ympäristötietoutta sekä lisätä osallistumisen ja työnteon mahdollisuuksia. (Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, 2020.) Käyttämällä luonnonvaroja kohtuudella ja oikeudenmukaisesti turvataan kaikkien elinehdot ja ympäristön kantokyky. Tuotannon ja kulutuksen tasavertainen vähentäminen, siten että resursseja elämiseen olisi niin etelässä, pohjoisessa, idässä, lännessä kuin tulevaisuudessakin. (Latva-Pukkila 2015, 6–8.)

2.3 Tulevaisuuden etiikka

Tulevaisuuden etiikka on ylisukupolvista ja globaalia. Sosiaalialan tulisi nähdä avoimesti auttaminen niin maapallon toisella puolella asuville kuin heille, jotka eivät ole vielä edes syntyneet. (Hotokka 2020, 5–9; Ranta-Tyrkkö, 2018.) Tulevaisuuden etiikka haastaa meidät. Tunneimme myötätuntoa heitä kohtaan, jotka eivät asu tai elä meidän kanssamme samassa ajassa tai tilassa. Kuinka

osaamme ottaa heidät huomioon jokapäiväisissä valinnoissa. Tavaratulvan ja kulutushysterian keskellä on ajateltava kumpaa vaalimme, elämää vai elämäntapaa. (Ranta-Tyrkkö, 2018.) Nykyisessä yhteiskunnassa markkinat tuottavat kei-notekoisia tarpeita nopeutuvalla tahdilla. Jännite kuluttajakansalaisuuden ja eettisen kansalaisuuden välillä on vahva. Riski jäädä yhteiskunnan marginaaliin, syrjäytyä ja vieraantua on suuri. Sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuuden rakentamisessa liian vähälle huomiolle tahtovat jäädä pyrki-mykset rakentaa siltoja ihmisten välille. (Kuosmanen 2018, 98.)

Ihmisillä on riittävästi tietoa vahingollisesta elämäntavasta, mutta silti itsepintaisesti pidämme kiinni nykyisestä elämänmenosta. Ekologiset kriisit uhkaavat koko sivilisaatiota, jonka vuoksi elämme tällä hetkellä tuhon tiellä. Suhteemme maailmaan tulisi muuttua. Uudet eettiset normit, lainsäädännön muuttaminen sekä ennen kaikkea kasvatus uudelleenlaiseen luontosuhteeseen olisivat ratkaisuja ekologisesti kestävä maailman luomiseen. Muutos vaatii tulevaisuuden ennakoimista, kuten luonnonvarojen, veden ja ravinnon riittävyyttä kasvavien väestömäärien ravitsemiseen. (Värri 2018, 22.) Kulutuksen myötä tulleet ongelmat ja haasteet vaativat uudenlaista osaamista. Sosiaalialan ammattihenkilöiltä edellytetään oman osaamisensa päivittämistä ja jatkuvaa kehittymistä (Talentia 2017, 3). Tulevaisuuden sivistys vaatii uudenlaisen oppimista myös sosiaalialan ammatissa. Työmäärän ja työtehtävien muutosten lisäksi edessä on haasteita sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kanssa. Sosiaalialan oikeutus ja yhteiskunnallinen tehtävä on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen. (Talentia 2017, 20). Ekologinen sivistystyö on opetussuunnitelmien arvoperustassa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion opinnoissa 2010-luvulta lähtien (Opetus- Kasvatus- ja Koulutusalojen Säätiö, 2020). Sosiaalialan ammattietiikka velvoittaa työntekijöitä asettumaan yhteiskunnalliselta asemalta heikompien puolelle ja tuoda tukea vaikeissa elämäntilanteissa (Talentia, 2020).

Ihmisen sivistäminen moraalisubjektiksi on kasvatuksen tärkein tehtävä. Moraalisubjektin määritteet ovat vastuuntunto ja arvotajunta. Arvotajunta edellyttää arvojen laatuerojen tunnistamista, mikä voi olla hankalaa kulutuksen ja ekologisuuden ristipaineessa. Inhimillisyyden erityispiirre on, että ihmisellä on kyky tulkita itseään sekä kokea vastuuta suhteessa maailmaan. Tämän erityispiirteen vuoksi

ihmisen täytyy kasvattaa itseään. Ei ole toista maapalloa, jonka varaan voimme rakentaa illuusion ehtymättömistä luonnonvaroista ja kulutuksesta. Ekologinen muutos vaatii globaalia eettistä vastuuta elämän jatkumisesta. Ihmisten yhteistyötä sekä eettistä toimintakykyä tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. (Värri 2018, 123.)

2.4 Hyvinvointi

Hyvinvoinnin määrittely tarvekäsitteen avulla juontaa juurensa psykologisiin selitysmalleihin. Yhdysvaltalainen Abraham Maslow kehitti tarvehierarkian, jossa ajatuksena on, että ihmisen tarpeet ovat hyvinvoinnin kannalta ensisijaisuusjärjestyksessä. Ylempien tarpeiden tyydyttämisen ehtona on alempien tarpeiden tyydyttäminen. Tarveteoriaa kuvaa pyramidi, jossa alimmaisena on fysiologiset tarpeet. Tämän jälkeen tulevat turvallisuuden tarpeet, sosiaaliset tarpeet, egon tarpeet sekä itsensä toteuttamisen tarpeet. Pyramidin kärjessä on tietoisuuden korkeampien tilojen saavuttamisen tarpeet. (Marski 1996, 12.)

Helsingin yliopiston sosiologian professori Erik Allardt on määritellyt hyvinvoinnin tarvekäsityksen mukaan. Hyvinvoinnin perustarpeet ovat jaettu kolmeen hyvinvoinnin osa-alueeseen: having, loving, being eli elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttamisen muodot. Paikka ja aika missä ihminen elää, määrittelevät hänen hyvinvointinsa, siltä osin miten hänen perustarpeensa tulevat tyydytetyksi. Elintason vaikutus hyvinvointiin muodostuu asumisentasosta, tuloista, työllisyydestä, koulutuksesta ja terveydestä. Yhteisyyssuhteet koostuvat esimerkiksi yhteisöstä, perhesuhteista sekä ystävyysuhteista. Itsensä toteuttamisen muotoja ovat esimerkiksi mielekäs tekeminen vapaa-ajalla, korvaamattomuuden tunne sekä arvostus työpaikalla tai yhteiskunnassa. (Allardt, 1976, 32, 42, 46.) Having, loving, being saa mukaansa myös doing-ulottuvuuden. Hyvinvoinnin kannalta se nähdään tarpeellisena lisänä, sillä se huomioi ihmisen aktiivisen toiminnan. Voidakseen hyvin ihminen tarvitsee aktiivista toimintaa ansiotyön, kotitöiden, koulutuksen, oppimisen, harrastustoiminnan ja luonnossa toimimisen merkeissä. (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2019, 59.)

Hyvinvointitutkimuksen mukaan suomalaiset voivat hyvin. Koulutusmahdollisuudet, puhdas vesi, vähäiset ilmansaasteet, lasten hyvinvointi ja pitkä elinikä vievät kansan kärkipäähän taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] -maiden joukossa (Hirvilampi 2015, 11). Hyvinvoinnin perustarpeet ovat vesi, ravinto, asunto, energia, itsensä kehittämismahdollisuudet ja terveydenhuolto. Markkinatalouden tuomat tekniikka ja talousvetoinen kulutus tuovat oman osansa hyvinvoinnin tavoitteluun. Hyvinvoinnin tuominen muilla kuin perustarpeiden avulla, köyhdyttää suhdetta yhteisöön ja luontoon, tuoden mukaan merkityksettömyyttä ja luonnonvarojen ehtymistä. Ihmiset ovat tottuneet ajattelemaan raaka-ainevarat ehtymättömiksi ja energiavarat äärettömiksi, sekä itsensä niiden valtiaaksi. (Salonen 2014, 35). Ihmisen toiminnan ekologinen kestävyys ja ekosysteemipalveluiden säilyminen ihmiselle soveliaassa muodossa on hyvinvoinnin edellytys (Oksanen 2011, 320). Hyvinvoinnista ja hyvästä elämästä puhuttaessa on suomalaisessa politiikassa ymmärrys sen tavoittamiseen mahdollista talouskasvulla, jota pidetään edistyksen symbolina. Kuluttaminen ja omistaminen kertovat kuinka hyvää elämää elät. Ne asettavat ja arvottavat yksilöt ja yhteiskunnat lokeroihin, tallomalla alleen ekologiset ja inhimilliset arvot. (Salonen 2014, 35.) Sosiaalipalvelujärjestelmässä ilmastonmuutos tulisi määritellä hyvinvointia uhkaavaksi yhteiskunnalliseksi kehityshaasteeksi. (Talentia-lehti 2017,8.)

3 EKOSOSIAALINEN SIVISTYSTYÖ OSANA KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ

3.1 Kohti kestävää tulevaisuutta

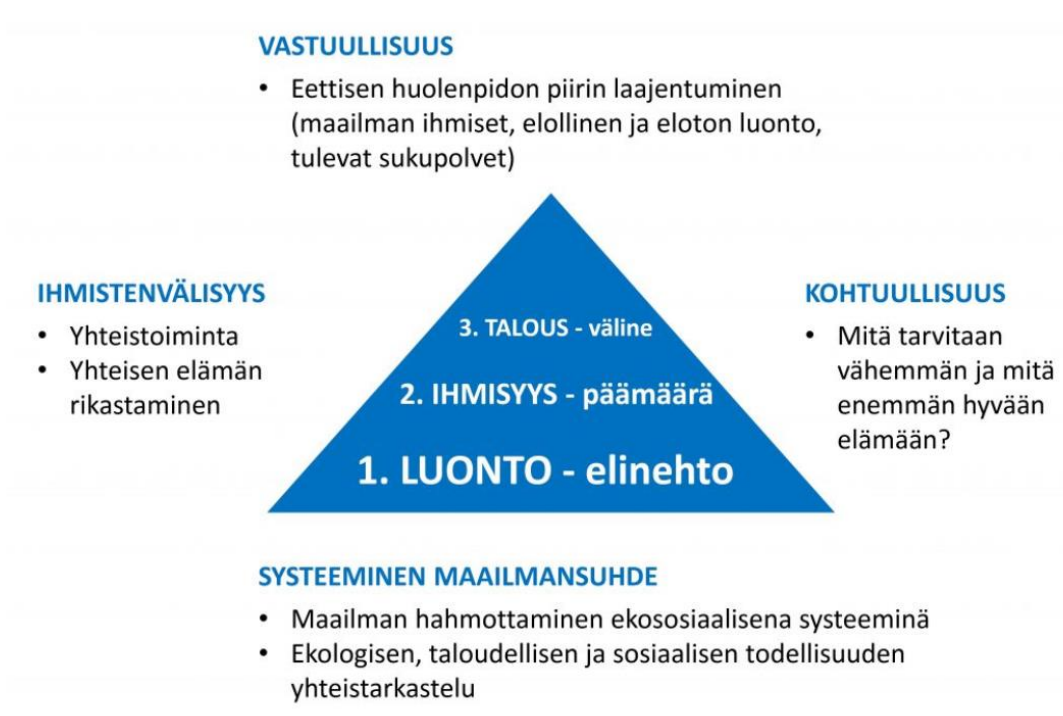
Tulevaisuuden yhteiskunta tarvitsee ihmisten, ympäristön ja luonnon toimivan vuorovaikutuksen. Juuri näistä kolmesta tekijästä muodostuu sosiaalialan peruskysymykset. Työ koostuu elinolojen, tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja marginaalisen ihmisryhmän selviytymisestä Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa. (Närhi 2015, 327). Yhteiskunnan rakenne vaatii muutosta kestäväen tulevaisuuden hyväksi. Tavoitteellisen toiminnan ydin on sosiaalialalla muutos (Pohjola 2017,72). Kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa on kysymys oman ajattelun ja toiminnan silloittamisesta, suhteiden rakentamisesta toisiin ihmisiin ja myös luontoon sekä sen ymmärtämisestä, että teoilla on merkitystä tulevaisuuden maailman rakentamisessa (Kuosmanen 2018, 102.) Ydinalue sosiaalialan työssä on ihmisten väliset suhteet ja vuorovaikutus sekä ihmisen vuorovaikutus ja suhde lähiympäristöön sekä yhteiskuntaan (Raatikainen ym. 2019, 78).

YK:n viidennen biodiversiteettiraportin mukaan, jotta luonto saadaan käännettyä oikealle kurssille, tarvitaan massiivisia taloudellisia, sosiaalisia, poliittisia ja teknisiä muutoksia. Luonnonsuojelu ei itsessään riitä. (Yleisradio [YLE] 2020b.) Hyvinvoinnin tavoittelu materiaalisesti, on maapallon kantokyvyn rajoissa. Suomalaisen ekologinen jalanjälki ylittää maapallon biokapasiteetin. Tarvitsisimme neljä maapalloa, jos kaikki kuluttaisivat kuten suomalaiset (WWF, 2020). Nykyinen talouden ja kasvun tavoittelu ei ole kestäväällä pohjalla, vaan se tuo mukanaan ekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden ehtymisen, ympäristön saastumisen ja ihmisten lisääntyneen stressin (Opetus- Kasvatus- ja Koulutusalojen Säätiö, 2020; Hiltunen 2019, 227–228).

3.2 Ekososiaalinen sivistys ja globaalikasvatus

Laaja-alaisen käsityksen mukaan sivistys on inhimillisen kehityksen, hyvinvoinnin ja sopeutumiskyvyn perusta muuttuvassa maailmassa (Lahti 2019). Sosiaalialan työssä sivistyksellä voi olla suuri rooli. Nykypäivän sivistyksen halutaan luovan kestäväen yhteiskuntaa. Ekososiaalisen sivistyksen nähdään tarkoittavan luonnon

ja toisten ihmisten kannalta keskeisten taitojen ja ajattelutapojen kokonaisuutta. Kykyä tarkastella omien valintojen ja kulutustottumusten seurauksia. (Miettinen 2020, 16.) Sivistys termiin liitetään ominaisuuksia, kuten avarakatseisuus ja taito asettua toisen ihmisen asemaan eri elämäntilanteissa. Sivistys luo kykyä ymmärtää ympäröivää maailmaa. Ekologisen sivistyksen avulla voidaan nähdä uusia näkökulmia, joilla voidaan luoda merkitystä elämään. (Bardy & Salonen 2015, 5.)

KUVA 1. Ekososiaalinen sivistyskäsitte. Mukailten Salonen & Bardy (2015). Kuva Erkka Laininen. (Opetus- Kasvatus- ja Koulutusalojen Säätiö, 2020.)

Järjestöillä on tärkeä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Järjestöjen avulla ihmisillä on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan ja erilaisiin harrastuksiin. Toiminnan vuorovaikutuksellisuuden ja yhteisöllisyyden kautta syntyy sosiaalista pääomaa. Järjestötoiminta antaa yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia myös niille kansalaisille, joiden ääni tulee muutoin heikosti kuuluksi. (THL 2020.) Sosiaali- ja terveysalan järjestöt tuottavat palveluita, jotka tuovat merkityksellistä toimintaa sekä globaalikasvatusta kansalaisille. Järjestökentällä työskentelevät koulutautuvat globaalikasvatuksen saloihin, jotta voivat antaa ohjausta ja neuvontaa työssään. Varhaiskasvatuksen tarkoitus on kasvattaa

maailmankansalaisia, joiden identiteetti pohjautuu vahvaan eettiseen ymmärrykseen. Haluun suojella yhteistä maapalloa sekä tehdä työtä sen puolesta (Opetushallitus, 2020). Jokaisella on vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä. Jokaisella on oikeus terveeseen ympäristöön. (Suomen perustuslaki 1999/731; 20 §.)

Ekososiaalisen sivistyksen kaksi tärkeintä ajatusta ovat elämän edellytysten jatkuminen maapallolla ja ihmisten yhdenvertaisuus (Opetus- Kasvatus- ja Koulutusalojen Säätiö 2020). Kaikki toiminta on tehtävä siten että tulevaisuus on mahdollista ja turvattua (Talentia 2017, 20). Näin luodaan hyvinvoiva nykysukupolvi, joilla on mahdollista turvata yhtäläiset mahdollisuudet hyvän elämän tavoitteluun myös tuleville sukupolville (Hirvilampi 2015, 40).

Ilmaston muutoksen tuomat ongelmat olisivat katastrofi ihmisille ja useille muille lajeille. Maapallon lämmettyä olisi useat asuinalueet liian kuumia ja kuivia asuttavaksi. Eläinlajit tulisivat kokemaan sukupuuttoa ja ihmisten olisi siirryttävä pohjoiselle pallonpuoliskolle inhimillisten asuinolojen luokse. Ilmastonmuutos romuttaisi nykyiset yhteiskunnat ja tulisi muuttamaan käsitystämme ihmisarvoisen elämän edellytyksistä. Pahimpia vaikutuksia tulisivat kokemaan köyhät, vanhukset, lapset ja kuntonsa vuoksi haavoittuvimmat. Ilmastonmuutos nähdään näiden tulevaisuuden kuvien myötä suurimmissa määrin sosiaalialan työksi. (Ranta-Tyrkkö 2017, 120; Hiltunen 2019, 24.)

Ennaltaehkäisevän työn merkitys on suuri sosiaalialalla. Ennaltaehkäisyssä on nähtävä ilmaston tuomat ongelmat ja tehtävä osaamisen koulutusta niin sosiaali-terveysalalle, jotta palvelutarpeet ovat ajanmukaiset. (Valtioneuvosto, 2020.) Muutoksen merkit ovat ilmassa ja sosiaalialan ammattilaisilla on mahdollisuus tuoda neuvoa ja opastusta tulevaisuuden uhkia varten. Millaisessa arvon ja etiikan työmaailmassa sosiaalialaa tehdään tulevaisuudessa, nähdään tämän hetken valinnoissa. (Ranta-Tyrkkö 2017, 131.)

Elinkeinoelämän keskusliiton johtaja Riikka Heikinheimo vaatii korkeakouluja kouluttamaan ilmasto-osaajia termin laajassa merkityksessä (Yleisradio [YLE] 2020a). Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää valtioneuvoston kestävästä kehityksen työtä ja Agenda 2030 toimintaohjelman tavoitteita. Sivistyksen ja osaamisen

vahvistaminen ovat edellytyksiä tavoitteiden saavuttamiselle. Tarvitaan sivistyksellisten oikeuksien yhdenvertaista toteutumista, korkealaatuista varhaiskasvatusta, osaamisen- ja koulutustason nostoa, jatkuvaa oppimista, tiedon saataavuutta, kulttuurisia oikeuksia sekä hyvinvointia ja osallisuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020.) Sosiaalityöntekijöitä on kehoitettu osallistumaan kestävän ja ekologisen hyvinvoinnin rakentamiseen jo vuonna 2012 kansainvälisen sosiaalityön globaalissa agendassa (International Federation of Social Workers 2012). Työelämä muuttuu ja monipuolisista poikkitieteellisistä työntekijöistä uhkaa tulla pula. Elinkeinoministeri Mika Lintilän mukaan investointeja saadaan liikkeelle globaalisti ainoastaan ilmastonmuutoksen kautta. On panostettava kestävään kehitykseen, kiertotalouteen ja vähähiilisyyteen. (YLE 2020a.)

Ilmastoahdistus vaatii paljon tunnetyötä ja sosionomin työnkuvaan kuuluu vaikeidenkin asioiden rakentava keskustelu. Muutosten työstäminen niin yksilö, yhteisö kuin yhteiskunnallisella tasolla on sosionomin työkenttää, joten ihmiskunnan globaali elämäntaparemontti on osa sosionomin osaamista. (Hotokka 2020, 8.) Ruotsalainen 15-vuotias Greta Thunberg ryhtyi koululakkoon saadakseen huomiota ilmastokriisille. Hänen tekonsa huomioitiin maailmanlaajuisesti ja hän on pitänyt puheen muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien [YK] ilmastokokouksessa vuonna 2018 sekä EU:n poliitikkojen kokouksessa Brysselissä vuonna 2019. Brysselin puheessaan Thunberg toi esille nuorten vaikutusmahdollisuudet ilmastokriisille: ”Ihmiset sanovat meille aina olevansa toiveikkaita. He toivovat, että nuoret pelastavat maailman. Mutta emme me pelasta. Ei kerta kaikkiaan ole aikaa odottaa, että kasvaimme aikuisiksi ja tarttuaisimme vallan kahvaan. Päästökäyrä täytyy nimittäin kääntää laskuun jo vuoteen 2020 mennessä. Se on ensi vuonna.” (Thunberg, 2019, 309, 320.)

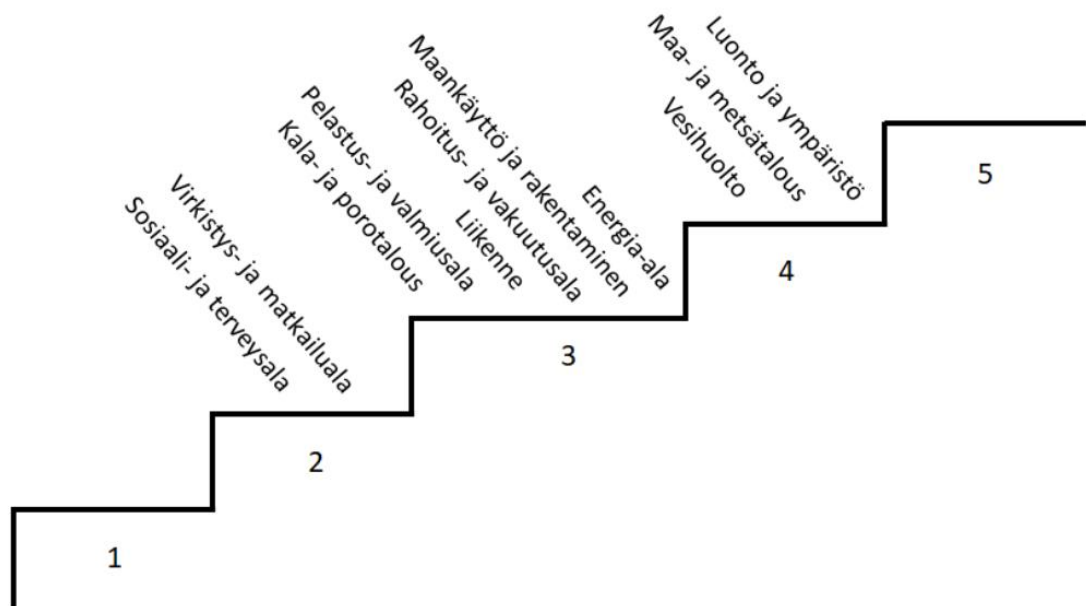
3.3 Sosiaaliala ja ekologinen kehitys

Lena Dominelli on kirjoittanut ajankohtaisen kirjan *Green Social Work – From Environmental Crises to Environmental Justice*. Kirjassa osoitetaan, että sosiaaliset ja ekologiset kysymykset eivät ole erillisiä asioita. Kirjassa määritellään uudelleen sosiaalityön rooli integroidussa sosioekologisessa keskustelussa. Ih-

mistä muokkaa ja ihmiseen vaikuttaa hänen biopsykososiaalinen tilansa. Dominelli tarjoaa analyysejä ja pohdintoja ekologisten kriisien ymmärtämiseksi ja voittamiseksi niin paikallisesti kuin globaalisti. Talouskasvu ja vapaat markkinat johtavat köyhyyden ja syrjäytymisen lisääntymiseen. Hyvinvointi vähenee. Dominellin mukaan megakaupungit ovat huonoja kaupungistumismuotoja. Syynä ovat suuri väestötiheys, tuloerot ja eriarvoisuus osallisuudessa. Dominelli puolustaa pienempiä elinympäristöjä, sillä ne olisivat tasa-arvoisempia. Dominellin mukaan teollinen tuotanto aiheuttaa ympäristön pilaantumista. Siitä seuraavat sosiaaliset ja ekologiset katastrofit. Näissä tilanteissa sosiaalityöntekijöillä on mahdollisuus auttaa. Länsimainen kulutus-, kaupungistumis-, ja teollistumismalli johtavat ilmastomuutokseen ja ilmaston lämpenemiseen. Tämä aiheuttaa konflikteja energiankulutuksessa. Ympäristökriisit vaikuttavat köyhyyteen ja massamuuttoon. Näälänhätä, köyhyys ja ympäristön pilaantuminen vaativat ihmisiä muuttamaan parempiin olosuhteisiin. Vaikutukset ovat valtavat. Muuttoliikettä seuraa sosiaaliset, taloudelliset ja ekologiset kriisit. Dominelli ehdottaa, että pitäisi kehittää monitasoisia lähestymistapoja kestäväen kehityksen sosioekologisiksi malleiksi. (Dominelli 2012.)

Sosioekologisen kehityksen taustalla on luonnonvaroihin liittyvät konfliktit. Kilpailu vedestä, ruoasta, maaperästä, polttoaineesta sekä asumistilasta johtavat jännitteisiin kansojen ja alueiden välillä ja sisällä. Mikäli näitä konflikteja ei sovittella ja hallita demokraattisesti ja oikeudenmukaisesti, ne lisääntyvät. Sosiaalityöllä voi olla tärkeä rooli sovittelun toimijana. Haasteisiin vastaamiseksi on välttämätöntä kehittää uusia yhteiskuntamalleja oikeudenmukaisuuden ja kestävyysperiaatteiden mukaisesti sekä määritellä uudelleen ihmisten suhde sosiaaliseen ja ekologiseen ympäristöön. Dominellin kirjassa (2002) ympäristön teema on keskustelun keskipisteessä, kun puhutaan sosiaalityöstä. Sosiaalisilla ja ekologisilla ongelmilla on erottamaton yhteys inhimillisessä elämässä. Ekologiset ja sosiaaliset ongelmat ovat globaaleja ongelmia. Niiden ratkaisemiseksi tarvitaan monenlaisia lähestymistapoja. Uudet teoriat sekä käytännöt sosiaalityössä ja kestävässä hyvinvoinnissa ovat innostavia. Dominelli voi olla yksi johtava ääni tässä kehitystyössä ja keskustelussa. (Dominelli 2012.)

Kansallinen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelma on tuottanut väliarvion, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriön toimialojen arvioitiin olevan muita aloja jäljessä niin suorien vaikutusten ennakoimisen suhteen kuin heijastevaikutusten suhteen. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa sote-alan kytkeytyminen ilmastonmuutokseen jää pieneksi (KUVA 2), vaikka sosiaali- ja terveyspalveluiden merkittävää roolia tulevaisuuden varautumiseen korostetaankin. (SOSTE, 2020.)

KUVA 2. Portaat kuvaavat ilmastonmuutoksen sopeutumistyön etenemistä eri toimialoilla. Sijoittuminen koostuu ilmatoriskien ja haavoittuvuuden kartoituksesta, sopeutumistarpeen tunnistamisesta ja sopeuttamistoimien käynnistymisestä. (Valtioneuvosto 2019.)

3.4 Agenda 2030

Yhdistyneiden kansakuntien [YK] jäsenmaat sopivat vuonna 2015 kestävästä kehityksen tavoitteista. Sopimuksesta syntyi Agenda 2030, jonka toimintaohjelma ja tavoitteet ohjaavat vuosina 2016–2030 kaikkia maita. Agenda 2030 tavoitteena on pyrkiä kestävästä kehityksestä talouden, ihmisten hyvinvoinnin kuin ympäristön kannalta. Äärimmäisen köyhyyden poistaminen on tavoitteiden keskiössä. Kaikkiaan sopimukseen sisältyy 17 erilaista tavoitetta kestävästä kehityksestä (KUVA

3). Päävastuu tavoitteiden täytäntöönpanosta on valtiolla. Suomi on sitoutunut Agenda 2030 tavoitteisiin niin kotimaassa kuin kansainvälisellä yhteistyöllä. (Ulkoministeriö 2020.)

Developed in collaboration with TROLLBÄCK + COMPANY | TheGlobalGoals@trollback.com | +1 212 529 3610
For queries on usage, contact: @trollbackgrouping | (Non-official translation made by UNRIC, Brussels/September 2015)

KUVA 3. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, Agenda 2030 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020).

Agenda 2030 tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan laajaa osallistumista paikallishallinnon, kansalaisyhteiskunnan, yksityissektorin kuin kansalaisten puolelta. Suomi pyrkii johdonmukaisesti toiminnallaan tukemaan Agenda 2030 tavoitteiden toteutumista. Suomen keskeiset tavoitteet ovat naisten ja tyttöjen oikeuksien parantaminen sekä demokratian ja hyvän hallinnon edistäminen. Suomi on osa Euroopan unionia ja edistää työtä koskevaa lainsäädäntöä ja sen parantamista kaikkialla maailmassa. Suomi edistää myös kehitysmailla tärkeiden tuotteiden markkinoille pääsyn kauppaneuvotteluissa. Suomi on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja on osallisena kansainvälisessä ilmasto- ja ympäristörahoituksessa. Suomi tukee investointeja sekä alan tutkimusta kestävän kehityksen ja puhtaan energian ratkaisuihin. (Ulkoministeriö 2020.)

Agenda 2030 sisältää suunnitelman toimeenpanokeinoista sekä miten näitä seurataan. Valtioilla on omia kansallisia mittareita tavoitteiden seuraamista varten

sekä globaalisti mittareita on yli 200. Suomessa Agenda 2030 toimintaohjelman seuranta- ja toimeenpanovastuu on hallituksella (Valtioneuvoston kanslia 2020).

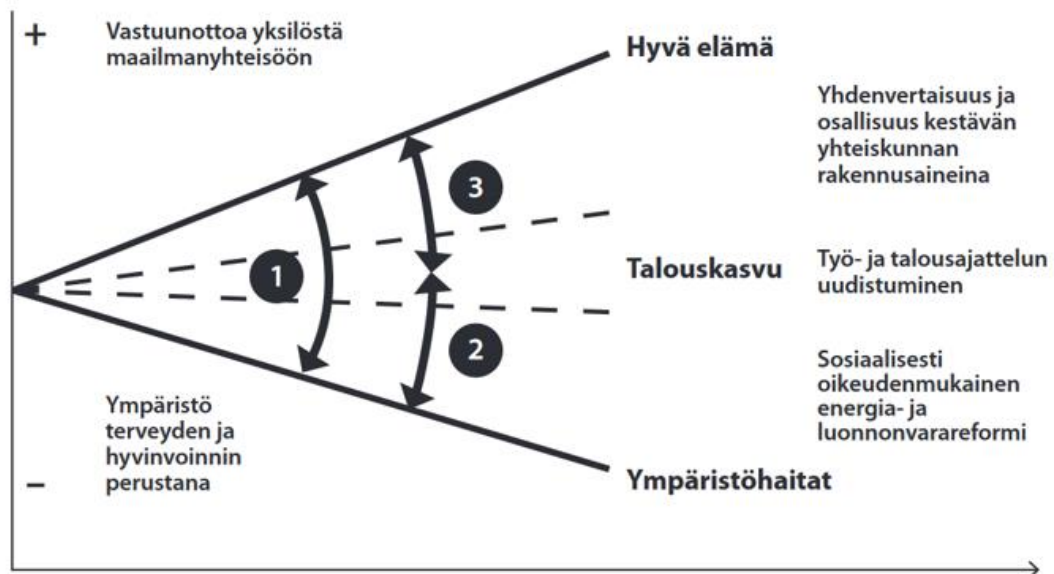
3.5 Suomen kestävän kehityksen periaatteet

Suomen kestävän kehityksen periaatteet jaetaan viiteen osa-alueeseen, joita ovat globaali vastuu, ylisukupolvinen ajattelu, luonnon kantokyvyn rajallisuus, yhdessä tekeminen sekä tietojen ja taitojen luova käyttö. Suomen toiminta ja vaikutukset ulottuvat pitkälle Suomen rajojen ulkopuolelle. Suomella on mahdollisuus ottaa vastuu maailman haasteista ja olla edelläkävijänä yhteisten ongelmien ratkaisemisessa. Globaalin vastuun ottaminen edellyttää oikeudenmukaisuutta. Suomen on varmistettava toiminnallaan muiden maiden mahdollisuudet kestäväan kehitykseen. Toiminnan vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen ja tätä on osattava arvioida yli sukupolvien. Ylisukupolvinen ajattelu edellyttää laajojen kokonaisuuksien hallintaa, ratkaisujen vaikutuksien ymmärtämistä sekä vastuun ottamista. (Kestävä kehitys 2020.)

Suomen kestävän kehityksen periaate on myös luonnon kantokyvyn rajallisuus. Ihmisten hyvinvoinnin edellytys on maapallon hyvinvointi. Suomen on sopeutettava toimintansa luonnon uusiutumisen- ja kantokyvyn rajoihin, jotta hyvän elämän mahdollisuudet ovat turvattu myös tulevaisuudessa. Kestävän kehityksen toteuttamiseen tarvitaan kaikkien panosta ja Suomen tavoite onkin yhdessä tekeminen. Jokaisella kansalaisella on oltava valmius kestävien valintojen tekemiseen. Läpi koko elämänkaaren kantava hyvinvointi ja perusturva ovat perusta kestäväälle yhteiskunnalle. Kestävän kehityksen keskeinen tavoite on myös tiedon ja taidon luova hyödyntäminen. Tutkimukset luovat perustan yhteiskunnan haasteiden ratkaisemiseen. Osaaminen ja luovuus sekä pitkäjänteinen tekeminen edesauttavat kestävien ratkaisujen löytämistä. (Kestävä kehitys 2020.)

Suomeen on nimetty kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli, joka tukee kestäväan kehitykseen vaikuttavaa päätöksentekoa sekä yhteiskunnallista keskustelua (Kestävä kehitys 2020). Hallituksen laatiman Agenda 2030:n toimintasuunnitelman pohjalta vuonna 2016, Kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli tarjosi haasteiden hahmottamista varten viittä kärkikokonaisuutta (KUVIO 1). Nämä viisi

kärkeä perustuvat ympäristöhaittojen, hyvinvoinnin ja talouskasvun välisiin irtikyt-kentöihin kolmella eri tasolla. (Sitra 2016,1.)

KUVIO 1. Sitran kestävän kehityksen asiantuntijapaneelin keskeiset tavoitekokonaisuudet (Sitra 2016,1).

KUVIO 1 kuvaa ympäristön ymmärtämistä hyvinvoinnin kokonaisvaltaisena perustana. Tasot pyritään pitämään erillään toisistaan, jotta esimerkiksi hyvinvointi ei olisi riippuvainen taloudellisesta kasvusta. Talous pitäisi nähdä tavoitteen sijaan osana kestävästä kehityksestä, hyvinvoinnin tuottajana. Tämä vaatii sosiaalisesti oikeudenmukaista energia- ja luonnonvarareformia ja talousajattelun uudistamista, jotta yhdenvertaisuus ja osallisuus toimivat tulevaisuudessakin yhteiskunnan rakennusaineina. Ympäristöhaitat olisi saatava pienemään talouskasvusta riippumatta. Kaikkia KUVIOSSA 1 esitettyjä tavoitteita ei saavuteta ilman, että toiminta ulottuu yksilöstä globaaliin maailmaan. (Sitra 2016, 1.)

4 TAVARAN VÄHENTÄMISTÄ AMMATTIJÄRJESTÄJIEN AVULLA

4.1 Japanilainen siivousmetodi

Marie Kondo on japanilainen ammattijärjestämisen konsultti, joka on tullut tunnetuksi Konmari-menetelmästä. Kondo johtaa Tokiossa menestyvää ammattijärjestämisen yritystä. Kondo puhuu kodin järjestämisen taidoista ja jakaa käytännönvinkkejä, kuinka päästä eroon tavaratulvasta. Kondon kirja, Siivouksen elämän mullistava taika, on jatko-osa hänen ensimmäiselle kirjalleen. Kondo tuo esiin kirjassaan, kuinka ruoanlaittotaito ja reseptit kulkevat ja periytyvät suvussa. Kodin järjestelytaitoja puolestaan ei opetetaan kotona erikseen. Ruoka, vaatteet ja koti ovat ihmisen keskeisimmät perustarpeet ja niitä tulisi opettaa tasavertaisesti. (Kondo 2017, 19–20.)

Kondon näkemys on, että sotkuinen huone viestii huoneessa asujan sotkuista ajattelua. Sekasotku ohjaa ihmisen pois sotkun juurisyistä. Syy ei ole pelkästään siis fyysinen. Puhdas ja siisti huone antaa mahdollisuuden tutkia omaa psyykkistä tilaa. Tällöin ongelmat tulee nähdä ja tulee tarttuneeksi niihin. Siistiminen on väline, jolla saavutetaan järjestys lopulta koko elämään. Yksinkertainen ja ehdoton neuvo on, että kodin järjestämisessä tulisi tähdätä täydellisyyteen yhden ainoan kerran. Lyhyessä ajassa tavaroiden perusteellinen karsiminen tuo parhaan tuloksen. (Kondo 2017, 26–27.)

Parhaaseen tulokseen tavarain vähentämisessä Kondolla on kaksi neuvoa. Aluksi täytyy luopua kaikesta turhasta tavarasta. Tämän jälkeen jäljelle jääneille tavaroille on keksittävä oma paikka. Kondo kannustaa sijoittamaan tavarat inspiroivasti. Metodi tavaroiden läpikäymiseen on ottaa jokainen tavara käteen ja miettiä tuottaako se itselle iloa. Lopulta tulos on se, että asut itsellesi iloa tuottavien tavaroiden ympäröimänä. Kondon lupaus on, että kodin järjestäminen on hauskaa. Tavaraita arvioidessa mittapuuna on käytössä oma intuitio ja käsitys tavarain viehätysvoimasta. Kodin tavaraita läpi käydessä lausutaan kiitokset jo tehtävänsä suorittaneille tavaroille, joista on aika luopua. Tässä on kyse siirtymäriitistä, jossa tulee tarkastelleeksi samalla omaa sisimpäänsä. Tämä auttaa aloittamaan elämänsä uudelta pohjalta. (Kondo 2017, 43–55.)

Kondo on laatinut valmiin listan, jonka mukaan tavaralajeissa edetään. Ensin aloitetaan vaatteista, jonka jälkeen siirrytään kirjoihin, papereihin ja sekalaisiin tavarihin. Lopuksi edetään tunnearvoltaan tärkeimpiin tavarihin. Taito karsia tavaroita hioutuu ja ratkaisujen tekeminen tuntuu helpommalta. Tavaroita karsitaan, kunnes loksahdaa. Lopulta tulee vaihe, jolloin tietää mikä tavaramäärä on itselle juuri sopiva. Tämän ansiosta ei myöhemmin tule retkahduksia hamstrata kotiin lisää turhaa tavaraa. (Kondo 2017, 75–137.)

Tavaramme kertovat millaisia päätöksiä olemme tehneet tähän mennessä elämäämme. Kodin järjestäminen on kuin tilannekatsaus. Se paljastaa mistä me aidosti pidämme. Tavaroiden läpikäyminen yksi kerrallaan pakottaa ihmisen kohtaamaan myös vikansa, puutteensa ja menneisyytensä. Voimme suhtautua tavarihin kolmella eri tavalla. Voimme kohdata tavarat nyt, joskus myöhemmin tai vältellä niitä kuolinpäiväämme asti. Kondon yksinkertainen neuvo on: elämällä rakkaiden tavaroiden ympäröimänä voi saavuttaa tyytyväisyyden elämässä. Elämä alkaa siitä, kun on saanut kodin järjestykseen. Tätä Kondo kutsuu siivouksen taiaksi. (Kondo 2017, 181–211.)

4.2 Suomalainen siivousmetodi

Ilana Aalto on suomalainen ammattijärjestäjä sekä kulttuurihistorioitsija, joka on kirjoittanut kirjan nimeltä Paikka kaikelle. Kirja herättelee lukijaa pohtimaan, miksi on ympäröinyt itsensä tavaroilla, joita kotoa löytyy. Onko kodista löytyvät tavarat itseä vai muita varten? Hoitaako kotia niin kuin on opetettu, vai niin kuin itse haluaisi? Jakaantuuko perheessä kodin työt tasaisesti kaikille? Haluaisiko jatkossa käyttää rahat johonkin muuhun kuin tavarain ostamiseen? Kirjassa esitellään myös historian näkökulma tavaratulvaan. Jokapäiväinen arki on myös osa historiaa. Historia vaikuttaa toimintaamme ja ajatuksiimme. Elämänvalintamme tulevat annetuista puitteista ja ne muovaavat sitä, mitä ajattelemme tavaroista. Miksi tavaroita hankitaan ja mitä niillä halutaan kertoa itselle ja toisille. Aalto haluaa avata näitä puitteita ja tehdä ne näkyväksi. Tällöin niihin voi itse alkaa vaikuttamaan. Kun tiedämme, miten jouduimme tavaratulvaan, osaamme toimia viisaammin tavaroiden kanssa. (Aalto 2017, 14–16.)

Tavaran raivaamisessa on kaksi ohjetta. Ensimmäinen ohje on, että tekee omien voimavarojen mukaan. Ison urakan edessä voi helposti väsyä ja innostus lopah-
taa. Suositeltavaa on pilkkoa työmäärää pienempiin osiin, tavararyhmittäin. Toi-
sena ohjeena on, että tärkeintä on aloittaa jostain. Omaa tavoitetta kohti tavara
kerrallaan. Tärkeä ohjesääntö kuitenkin on se, että aloittaa esineistä, joihin ei liity
vahvoja tunteita. Aalto neuvoo kysymään itseltään jokaisen tavaran kohdalla,
edistääkö esine omaa järjestämistavoitetta. Mikäli tavara edistää, silloin se säily-
tetään. Tämän jälkeen tavarat järjestetään yksinkertaisimmalla mahdollisella ta-
valla. (Aalto 2017, 38–40.)

Kirjassa käydään läpi talon jokainen huone ja nostetaan esiin huomioita, joita
juuri kyseiseen huoneeseen kohdistuu. Aalto kuvaa kulutusyhteiskuntaa, joka on
muutaman vuosikymmenen aikana aloittanut ihmisten tavaroiden keräämisen ko-
teihinsa. Tavaraa on kerätty ilman miettimistä, ja toiminnan kyseenalaistamista.
Suomen kansaa on myös historian saatossa kehoitettu ostamaan, jotta kansan-
talous pyörisi. Osa tavaroista on saatu edellisiltä sukupolvilta, vaikka koti on ollut
jo täynnä tavaraa. Kuin huomaamatta, tavaraa on kertynyt yli omien tarpeiden.
Elämä tavaroiden kanssa kietoutuu siis yhteen kotien ja asumisen historiaan,
naisten ja miesten töihin, käsitykseen yhteiskuntaluokista ja ajatukseen siitä, mitä
on hyvä elämä. Nämä puitteet Aalto tuo esiin kirjassaan. Aalto antaa jokaiselle
mahdollisuuden poimia omat ajatukset sekä myös kyseenalaistaa tulkinnat, joita
on esiin tuonut. Kenenkään ei pitäisi jäädä odottamaan suurta muutosta, jonka
jälkeen on vasta mahdollisuus aloittaa elämäänsä itselleen merkityksellistä elämää.
Aalto suositteleeekin kokeilemaan kuukauden kiitollisuuskokeilua, mikäli haluaa
tyytyväisyyttä elämäänsä tässä ja nyt. (Aalto 2017, 261–263.)

4.3 Tavarasuhde

Tavarat heijastavat aikansa yhteiskuntaa sekä muodostavat materiaalsen minä-
kuvan omistajastaan. Pysyvyyttä voi luoda tutuilla esineillä asunnossa asuvalle.
Tavarat tekevät kodin, sillä ne kertovat ulkomaailmaan viittaavista merkityksistä,

ei tyhjä huone tai valkoiset seinät. Ihmisen minuuteen kuuluu konkreettisesti esineet ja tavarat. Kulutuksen päämääränä on yksilöllinen minuuus. (Kuisma 2001, 102–103.)

Kuisma tuo kirjassaan *Matka ympäristöyhteiskuntaan* esille 21 erilaista syytä pitää hallussa tavaraa. Esimerkiksi esine, joka on muisto lapsuudesta, ihmissuhteesta tai tapahtumasta. Tavara voi olla hallussa velvollisuudentunteesta, välttämättömyydestä, sekä hovin, mukavuuden tai turvan vuoksi. Status tuo mukanaan tavaraa, jolloin esineen omistaminen ylläpitää ideaalista omakuvaa tiettyjen arvojen osalta tai korostaa toivottuja piirteitä omistajan tai muiden silmissä. Esine voi olla myös esteettisesti tai fyysisesti miellyttävä. Esine voi ylläpitää yksilöllistä tai yhteisöllistä traditiota ja sitä säilytetään perinteen ylläpitämiseksi. Tarpeellisia syitä voi olla ympäristöystävällisyys, perushyvinvointituotteet ja tavarat sekä harrastus, ammatin tai opiskelun takia hankittu tavara ja hätävara. Kateus, rahallinen arvo, laiskuus ja hajamielisyys listattiin myös syiksi esineiden hallussapitoon. (Kuisma 2001, 103–104.)

Syitä siihen, miksi ihminen säilyttää monenlaista roinaa nurkissaan on useita. Yksi merkittävä peruste on tavarahan korkea rahallinen arvo. Toinen hyvä syy on velvollisuudentunto, mikäli tavarahan on saanut lahjaksi. Kolmas syy on, että tavaralle on mahdollisesti käyttöä vielä joskus tulevaisuudessa. Saamattomuus voi olla myös yksi selite kotiin kertyvälle tavaralle. Muuton tai suursiivouksen yhteydessä ylimääräiseksi kertyneet tavarat voidaan lopulta poistaa roska-astiaan. Tavaroiden rahallinen arvottaminen on sitä vaikeampaa, mitä henkilökohtaisempi tavara on. Tunnearvoltaan tavara voi olla rahallisesti mittaamaton. (Kuisma 2001, 103.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ekososiaalisen sivistystyön roolia sosiaalialalla. Kohtuullisuus on osa ekososiaalisen sivistystyön ideaa, joten pyrimme hahmottamaan millä tavalla kohtuullisuus tavaroiden osalta vaikuttaa hyvinvoinnin kokemuksiin. Voidaanko sosiaalialalla ekososiaalisen sivistystyön avulla saada vastausta mikä on riittävästi hyvään elämään joka tuo hyvinvointia ja merkitystä arkeen.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksinä ovat:

1. *Mikä on ekososiaalisen sivistystyön merkitys sosiaalialan työtehtävissä?*
2. *Kuinka tavarapaljous ja rojujen raivaus vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin?*

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää voiko ekososiaalisen sivistystyön avulla lisätä sosiaalialalla globaalia ilmastoarvovalveutuneisuutta. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ilmastonmuutoksen tuomien tulevaisuuden haasteiden vuoksi. Pyrkimällä ajankohtaiseen aiheeseen, voidaan opinnäytetyöllä olla kykenevämpiä keskusteluun yhteiskunnallisesta muutoksesta (Hakala 2000,46). Ajankohtainen aihe toi mukanaan aktiivisen seuraamisen internetistä ja lehdistöstä niin poliittisista päätöksistä kuin ekologisen tilanteen uutisoinneista.

Opinnäytetyömme on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä käytimme määrällistä sähköistä lomakekyselyä Facebook-ryhmälle. Opinnäytetyössä laadullinen tutkimushaastattelu tehtiin teemahaastattelulla järjestökentälle. Käytimme kahta eri aineiston keruu menetelmää, jotta saimme yhdistettyä opinnäytetyön tutkimuskysymykset toisiinsa. Kyselyllä saimme vastauksia ihmisten arjesta ja haastattelut toivot näkemyksiä järjestökentältä. Kyselyllä selvitimme kuinka tavarat vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Kyselyn tuloksia pidämme käyttökelpoisina, sillä ryhmä koostui ihmisistä, joilla oli

sama mielenkiinnon kohde. Vastaukset perustuivat vapaaehtoisuuteen ja ihmisten todellisiin mielipiteisiin ja kokemuksiin. Teemahaastatteluilla halusimme selvittää, mikä merkitys ekososiaalisella sivistystyöllä on sosiaalialalle.

Opinnäytetyön kyselytutkimuksen tuloksien myötä halusimme tuoda rojun rai-vauksen ja hyvinvoinnin yhteyden sosiaalialaan. Kuinka tietämys ekologisuu-desta ja kierrättämisestä voi laajentua sosiaalialan työtehtävissä tehtävän kes-kustelun mukana. Voiko esimerkiksi perhetyöntekijä antaa ohjausta ja neuvoja asiakkaalle tavaratulvan taltuttamiseen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan ha-lusimme haastatella perhetyön työntekijöitä, kuinka heidän työssään näyttäytyy ekososiaalinen sivistystyö. Aiheeseen perehtyessä huomasimme, että ekososi-aalinen sivistystyö näyttäytyy sosiaalialalla käytännön toiminnassa kolmannen sektorin palveluissa. Haastattelimme järjestössä työskentelevää sosiaalityönteki-jää, jonka työ koostui asiakkaan arjen ja asumisen tukemisesta myös ekologi-sesti. Teemahaastatteluiden kaksi muuta kohdetta kouluttavat järjestökentän henkilöstöä sekä opettajia muun muassa kestävästä kehityksestä. Haastatteluilla halusimme saada Opintokeskus Sivikseltä ja Fingo ry:ltä näkemystä, ekososiaa-lisen sivistystyön roolista. Kyselytutkimuksen ja teemahaastatteluiden jälkeen muokkasimme opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä selkeämmäksi.

Opinnäytetyön viitekehykset tuomme esiin avaamalla käsitettä ekososiaalinen si-vistystyö, ammattijärjestäjien siivousmetodeilla sekä kuluttajien tavarasuhteoteo-rialla. Tavarasuhteeseen vaikuttaa kulutusyhteiskunnan historian kulku. Käsitte-lemme hyvinvoinnin määritelmiä, tulevaisuuden etiikkaa ja kestävän kehityksen tavoitteita. Opinnäytetyömme tarkoituksena on myös tuoda esille ilmastonmuu-toksen vaikutukset sosiaalialalle. Hyödynnämme opinnäytetyössämme SOSTE:n julkaisua Ilmastonmuutoksesta sosiaali- ja terveyssektorilla (SOSTE 2020), Ope-tus- ja kulttuuriministeriön kestävän kehityksen tavoitteita (Opetus- ja kulttuurimi-nisteriö, 2020), Valtioneuvoston kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumisuunnitelma 2022 toimeenpanon väliarviointia (Valtioneuvosto 2019) sekä YK:n Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteita (Ulkoministeriö 2020). Opinnäyte-työstä toivomme olevan hyötyä sosionomeille, sosiaalialan koulutukselle sekä so-siaalialalla vaikutustyötä tekeville. Toivomme myös opinnäytetyömme innoitta-van ekososiaaliseen sivistystyöhön kouluttautumista.

5.2 Lomakekyselyn laatiminen ja toteuttaminen

Teimme opinnäytetyössämme kvantitatiivisen tutkimuksen kestävästä kehitystä kunnioittaen ja opinnäytetyömme ideologian vuoksi sähköisenä Webropol-lomakekyselynä. Otimme opinnäytetyön lomakekyselyssä rojun raivaus-termin käyttöön ja perustelimme sen tarkoittavan kaikenlaista tavaratulvan taltuttamista. Määritelmä sanalle roju on keho tai tarpeeton tavara, romu, törky, kama, roina ja krääsä (Suomisanakirja 2020). Tavaratulvat eivät välttämättä rajoitu ainoastaan koteihin, ullakoihin ja autotalleihin, vaan sitä voidaan taltuttaa myös mökeillä, työpaikoilla ja kuolinsiivouksen yhteydessä. Rojua raivatessa tavaroiden merkitys ja käyttöarvo korostuu. Kun tiedämme, miten jouduimme tavaratulvaan, osaamme toimia viisaammin tavaroiden kanssa (Aalto 2017, 15–16). Opinnäytetyöhömmä otimme tavara-aiheen, koska koemme sen tärkeäksi osaksi arkea. Koti, ruoka ja vaatteet ovat ihmisen arjen ympärillä keskeisimmät perustarpeet. Kaikkia näitä pitäisi opettaa tasavertaisesti. Koulussa opetetaan kotitaloutta ja käsityötä, mutta kodin järjestämiseen ei kiinnitetä juuri lainkaan huomiota. (Kondo 2015, 20.)

Opinnäytetyömme kysely oli määrällinen tutkimus, jossa käytimme tilastollisia menetelmiä. Opinnäytetyömme lomakekyselyn toteutimme Facebook-ryhmään nimeltä Paikka kaikelle. Paikka kaikelle -ryhmässä keskustellaan kodin järjestämisestä ja sen menetelmistä, tavaroiden karsimisesta sekä tavarapaljouden syistä ja seurauksista. Ryhmä toimii vertaistuki-periaatteella ja ryhmässä keskustelu tapahtuu myönteisessä hengessä toisia tukien ja auttaen. Ryhmää ylläpitää Paikka kaikelle -kirjan kirjoittaja, ammattijärjestäjä Ilana Aalto. Otimme sähköpostilla yhteyttä Aaltoon ja pyysimme lupaa kyselyn julkaisuun. Saimme lämpimän vastaanoton ja kyselymme hyväksyttiin.

Saimme ryhmän avulla kuvan kotitalouksista, joissa oli lähdetty toteuttamaan tavaratulvan taltuttamista ja sen myötä toimivampaa arkea. Ryhmä oli meille hyvä, koska saimme vastauksia eri-ikäisiltä henkilöiltä ja erikokoisista kotitalouksista. Teimme selkeitä kysymyksiä, joihin olisi helppo vastata. Vastaaminen lomakekyselyyn tulisi nähdä myös psykologisena ja sosiaalisena vuorovaikutustilanteena.

Vastausten tulkinnessa on otettava huomioon tämän vuorovaikutuksen lopputulos. Vastauksia analysoidessa tutkijan tulisi olla tietoinen tulkitseeko vastaukset vastaajan tarkoittamalla tavalla. (Ahola 2007, 70.) Kyselytutkimuksessa kysymysten laatiminen oli tehtävä tarkasti, sillä vastaajat olivat mahdollisesti eri ikäryhmistä, asuinpaikoista ja ekososiaalisesta asemasta. Teimme helppolukuisen ja selkeän kyselylomakkeen, jotta kysymyksillä olisi sama merkitys kaikille vastaajille. Kyselylomaketta laatiessa rakensimme kysymykset pohjautuen aihekirjallisuuteen sekä omiin ja tuttavien kokemuksiin. Teimme koeversion kyselylomakkeesta tuttaville ja itsellemme. Kokeilun avulla selkeytimme kysymyksiä, jotta vastaajat ymmärtäisivät kysymykset oikein.

Kyselylomakkeen kysymyksillä pyritään saamaan sama merkitys kaikille vastaajille, jotta ne mittaavat sitä, mitä niiden on tarkoitus mitata. Kysymysten tulee olla myös sellaiset, että vastaajalla on niihin tarvittava tieto ja vastaaja pystyy niihin vastaamaan. Kyselylomakkeen kysymyksillä siis tuotetaan tutkimukseen valittujen henkilöiden vastauksia samaan kysymykseen. Tällöin vastaukset pystytään esittämään tilastotaulukkona. Lomakekysymykset sisältävät erityyppisiä kysymysmuotoja. Suljetussa kysymysmuodossa vastausvaihtoehdot ovat laadittu valmiiksi, joista vastaaja valitsee itselleen sopivan vaihtoehdon. Avoimeen kysymykseen vastaaja saa antaa vastauksensa haluamallaan tavalla. Avoimen kysymyksen haaste on se, että se on työläs käsitellä vastauksista. Kysymyksiä voidaan myös jäsentää sen mukaan mitä tietoa niillä haetaan. (Viinamäki & Saari 2007, 56–57.) Opinnäytetyömme kyselylomakkeessa hyödynsimme molempia kysymysmuotoja (LIITE 4).

Aluksi kartoitimme lomakkeen kysymyksillä vastaajan taustaa. Taustatietoina kysyimme ikää, sukupuolta, lasten määrää sekä mistä idea rojun raivaukseen on lähtenyt. Alukartoituksella halusimme selvittää, millainen rakenne vastaajista muodostuu. Selvitimme missä vaiheessa vastaaja kokee olevansa rojun raivauksessa sekä missä yhteydessä vastaaja olivat tehneet rojun raivausta. Tosiasiakysymykset koskevat käyttäytymistä tai menneitä tapahtumia, jolloin vastaajalta vaaditaan arvioimista ja muistamista (Viinamäki & Saari 2007, 56–57). Kysyimme mitä tavara on merkinnyt vastaajalle ennen rojun raivausta sekä rojun raivauksen

jälkeen. Selvitimme, onko rojun raivaus lisännyt hyvinvointia ja mielihyvää vastaajan elämään. Pyysimme vastaajaa arvioimaan numeraalisesti, millä elämän osa-alueilla mahdollista mielihyvän tuomaa muutosta oli tapahtunut. Avoimessa kysymyksessä vastaajat saivat tuoda esiin omin sanoin, oliko rojun raivaus tuonut jotakin negatiivista elämään. Lopuksi kysyimme mihin vastaaja on halunnut rojun raivauksella vaikuttaa. Subjektiivisilla kysymyksillä eli mielipide- tai asennekysymyksillä selvitetään vastaajan suhtautumista johonkin tiettyyn asiaan. (Viinamäki & Saari 2007, 56–57).

Opinnäytetyömme lomakekysely julkaistiin maaliskuussa 2020. Julkaisun jälkeen vastausaikaa oli neljä viikkoa. Tavoitteenamme oli saada ryhmästä noin 200–300 vastausta. Kyselyn julkaisun aikana ryhmässä oli reilu 17 000 jäsentä. Varasuunnitelmana oli pidentää vastausaikaa viikolla, mikäli vastauksia ei olisi tullut tavoittelemamme lukumäärä. Vastauksia saimme lopulta 610. Kysely perustui eettisten periaatteiden mukaisesti ja teimme lomakekyselyn täysin anonyymisti. Lomakekyselyn jälkeen aineisto muokataan tilastolliseen muotoon. Tämän jälkeen tilastot analysoidaan ja tulkitaan. Avoimet vastaukset koodataan, jos niitä haluaa numeerisesti käsitellä. (Ahola 2007, 68) Opinnäytetyömme kyselylomake oli toteutettu Webropol-kyselynä, jolloin ohjelma laski ja muutti suljetut vastaukset automaattisesti tilastolliseen muotoon. Avoimet vastaukset koodasimme itse perinteisellä tavalla. Tulostimme avoimet vastaukset paperille, jonka jälkeen perehdyimme vastauksiin. Vastauksista löysimme selkeitä aiheita, joiden mukaan jaottelimme vastaukset. Tämän jälkeen laskimme vastausprosentin kullekin jaetulle aiheelle.

5.3 Teemahaastattelun laatiminen ja toteuttaminen

Aluksi mietimme suuntaammeko tutkimuksemme järjestöpuolelle vai julkiselle sektorille. Molemmat vaihtoehdot kiehtoivat meitä, mutta lopulta päädyimme valitsemaan kunnan perhetyöntekijät. Uskoimme saavan heiltä ajankohtaista näkemystä aiheeseen sosiaalialan työkentältä. Suunnittelimme haastattelevamme neljän kunnan perhetyöntekijöitä. Valitsimme Kemin, Tornion, Rovaniemen ja Sallan kunnat haastattelualueiksi. Tavoitteenamme oli saada vastauksia, kuinka heidän arkityössään näkyy mahdolliset tavaratulvat ja ekologiset arvot. Kemistä saimme suullisen myöntävän vastauksen haastattelulle. Tornion ja Rovaniemen

perhetyöstä emme saaneet sähköpostilla lähetettyihin haastattelupyyntöihin mitään vastausta (LIITE 3). Kemin perhetyöntekijän kanssa keskusteltaessa haastattelun aiheesta, herätti se haastateltavassa mielteitä, osaako hän aiheesta kertoa mitään olennaista. Mietimme, onko Tornion sekä Rovaniemen perhetyössä samanlaista epävarmuutta aiheesta. Sallan osalta emme ehtineet olla vielä yhteydessä aiheesta. Tässä kohtaa päätimme radikaalisti muuttaa opinnäytetyömme tutkimuksen suuntaa ja vaihtaa teemahaastattelut järjestöpuolelle. Uuden tiedon etsimisessä ei ole yllättävää, jos projektissa tapahtuu odottamaton käänne. Se voi aukaista uusia hedelmällisiä etenemisiä ja muuttaa jopa draamatisestikin työn kulkua. (Viinamäki & Saari 2007, 49.) Selvitimme mitkä sosiaalialan järjestötoimijat olivat heränneitä opinnäytetyömme aiheeseen ja pyysimme heiltä haastatteluja (LIITE 1).

Käsite ekososiaalinen sivistystyö löytyi sosiaalialan artikkeleita tutkiessa. Hakiesamme tietoa ekologisuudesta, etiikasta ja sosiaalipedagogiasta, löysimme ekososiaalisesta sivistystyöstä kertovan artikkelin. Artikkelissa Opintokeskus Siviis ry kertoi tarjoavansa palveluita jäsenjärjestöille ekososiaalisen sivistyksen lisäämiseksi. Valitsimme eliittiotannalla opinnäytetyömme haastateltavat. Siviksen rehtorin ja toiminnanjohtajan haastattelussa saimme selville, kuinka työntekijät sosiaalialan järjestökentällä ovat heränneet globaaleihin ilmaston haasteisiin ja millaista koulutusta aiheesta järjestöissä kaivataan. Seuraava haastateltava löytyi ensimmäisen haastattelun myötä. Halusimme haastatella sosiaalialan työntekijää, joka työskentelee järjestökentällä. Saimme haastateltavaksi Martat Ry:n Kotoisa hankkeen hankekoordinaattorin. Marttaliiton Kotoisa-hankkeella laajennetaan vankiloissa järjestettävää Arki sujuvaksi-toimintaa vapautumisen jälkeiseen aikaan, asiakkaan arjen ja asumisen tukeen. Kohderyhmänä ovat rikostaukaiset henkilöt ja läheiset. Hanketyöntekijä kertoi haastattelussaan, kuinka yhteiskunta odottaa ja velvoittaa sosiaalialan asiakkailta ekologisia toimintatapoja ja kuinka työntekijän on oltava valveutunut asiaan. Haastattelussa pohdittiin, kuinka sosiaalialan lisäkoulutus ja tulevien ammattilaisten lisäkoulutus olisi tarpeen, jotta työntekijät osaavat työssään ottaa huomioon ekologiset kysymykset ja kestävän

kehityksen. Haastattelun pohjalta saimme idean viimeiseen haastatteluun. Fin-
gon vaikuttamisen ja kestäväen kehityksen johtaja antoi haastattelussaan näkö-
kulmaa sote-alan poliittiseen vaikuttamistyöhön. Teemahaastattelussa vuorovai-
kutuksen haastateltavan ja kahden haastattelijan välillä pysyy aktiivisena ja mahdol-
listaa vastausten syventämisen ja selventämisen, kahden kuuntelijan voimin (Hir-
sijärvi & Hurme 2008, 35). Saimme aina haastattelusta vinkin seuraavaan haas-
tateltavaan tai hänen organisaatioonsa. Kysymykset ja aiheet rakentuivat haas-
tateltavien henkilöiden ja heidän työnkuvansa ympärille siten, että he antoivat yk-
silöllisiä vastauksia opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Haastattelutilantei-
den loppukeskusteluista saimme hyviä vinkkejä ja neuvoja työstää opinnäyte-
työtä eteenpäin.

Opinnäytetyömme haastatteluosuus oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus.
Ominaispiirre laadulliselle tutkimukselle on, että se perustuu tarkastelemaan ih-
misen subjektiivista kokemusta ja näkemystä. Laadullisessa tutkimuksessa tar-
kastelussa on käytännön, teorian ja empirian yhteys. Tällöin ilmiön esiintymistä
organisaatiossa voi esittää ihannemalleina ja esimerkkeinä. Ihannemallit ja esi-
merkit, toisin sanoen teoreettiset yleistyksiset, ovat laadullisessa tutkimuksessa
käytettävissä teorian tavoin. Laadullisen tutkimuksen tekijän tulee myös pohtia
miten omat näkemykset ja esiymmärrys vaikuttavat tutkimuksessa. (Puusa &
Juuti 2020, 59–60.)

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Teema-
haastattelu etenee valittujen teemojen ja tarkentavien kysymysten kautta. Lähtö-
kohtaisesti teemahaastattelumenetelmä on joustava ja vapaamuotoinen. Tällöin
haastateltavaa kannustetaan puhumaan vapaasti aiheesta ilman etukäteissuun-
nitelmaa. (Puusa & Juuti 2020, 112.) Haastattelupyynnöissä toimme esiin opin-
näytetyömme tutkimuskysymykset. Teemoina haastatteluissa käytimme opin-
näytetyömme tutkimuskysymyksiä.

Opinnäytetyömme haastateltavat valikoituivat eliittiotannalla. Metodinen etu
haastattelututkimuksessa on, että siihen voidaan valita henkilöitä, joilla tiedetään
olevan etukäteen tietoa ja kokemusta tutkittavasta aiheesta. Tällöin kyse on tar-

koituksenmukaisesta ja harkinnanvaraisesta näytteestä. Joustavuus haastattelussa perustuu tutkijan mahdollisuuteen suunnata tiedonhankintaa olennaiseen suuntaan. Asettamalla kysymyksiä tutkija ohjaa keskustelua, mutta varoo ohjaamasta keskustelun suuntaa liikaa. Haastattelun joustavuus on myös siinä, että tutkija voi pyytää haastateltavaa tarkentamaan sanomaansa. Keskeistä haastattelussa on saada mahdollisimman paljon tietoa kiinnostuksen kohteena olevasta asiasta. (Puusa & Juuti 2020, 106–107.)

Haastattelutilanne oli vapaamuotoinen jokaisen haastateltavan kohdalla. Olimme laatineet itsellemme apukysymyksiä haastatteluja varten, mutta emme käyttäneet niitä haastattelutilanteessa. Annoimme jokaiselle haastateltavalle tilaa vastata kysymyksiin oman työnkuvan ja organisaation näkemyksen kautta. Haastatteluiden perusidea pysyi teemojen ympärillä. Haastattelukutsut (LIITE 1) ja kysymysten teemat (LIITE 2) lähetimme sähköpostilla kesällä 2020. Haastattelukutsuja lähetimme kahdeksan kappaletta. Saimme tavoitettua ja aikataulutettua kolme haastattelua. Opinnäytetyön haastattelut tehtiin ekologisuuden sekä vallitsevan Covid-19 pandemian vuoksi etäyhteydellä Skypen kautta.

Jokaisen haastattelun jälkeen litteroimme välittömästi haastattelut nauhoitteen avulla tekstin muotoon. Tämän jälkeen hävitimme nauhoitteen. Ihmistieteisiin perustuvan tutkimuksen kolme tärkeintä eettistä periaatetta ovat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyyden ja tietosuojan kunnioittaminen. Osallistuminen tutkimukseen tulee olla täysin vapaaehtoista. (Raivo & Rissanen 2017, 8.) Tutkimuskohteiden tietosuojan toteutumisesta täytyy pitää kiinni ja henkilötietojen käsittelyssä olla tarkkana, mm. niiden keräämisestä, tallennuksesta, säilytyksestä ja tuhoamisesta (Raivo & Rissanen 2017, 6).

Haastattelumateriaalia kertyi yhteensä 99 minuuttia. Haastatteluista saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysia hyödyntäen. Analysoitava aineisto pelkistetään karsimalla epäolennainen tieto pois. Aineisto ryhmitellään eli aineistosta etsitään samankaltaisia tai eroavia käsitteitä. Aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan niistä teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–111.) Haastatteluaineiston litteroinnin ja tiivistämisen jälkeen

keräsimme aineistosta tärkeimmät löydökset, joita läpi käymme tutkimustuloksissa. Tutkimustuloksissa tuomme aineiston analysointia esiin myös kuvallisesti.

6 TULOKSET

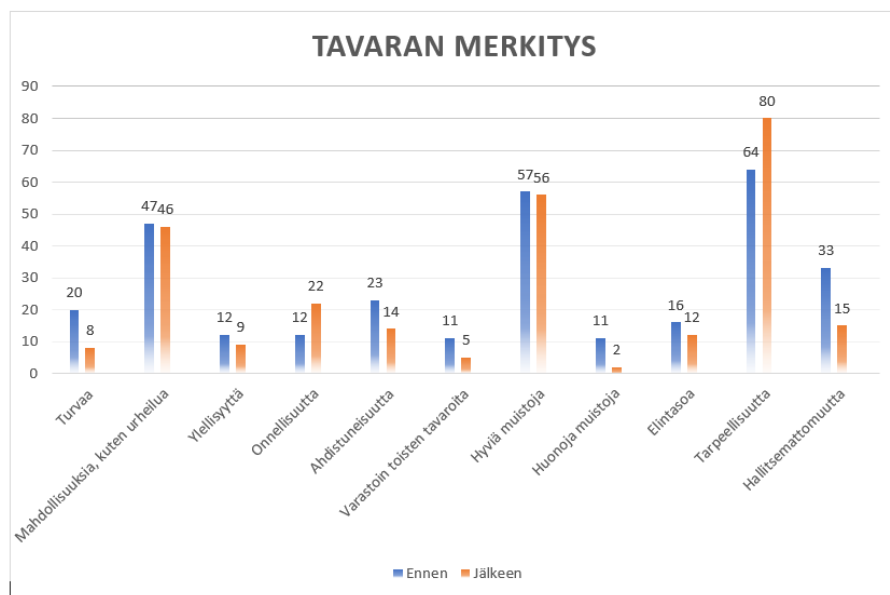
6.1 Rojun raivaus- kysely

Tavarapaljouden ja rojujen raivauksen merkitys ihmisten hyvinvointiin?

Opinnäytetyömme kyselyyn vastanneista 99 prosenttia oli naisia. Iältään vastaajat olivat kahdestakymmenestä yli kuuteenkymmeneen. Suurin ikäryhmä vastaajista muodostui 31–50 vuotiaista, joista lapsiperheitä oli 60 prosenttia. Opinnäytetyömme kyselyyn vastasi yhteensä 610 henkilöä, joten syitä rojun raivaukseen oli useita. Puolet vastaajista olivat toteuttaneet rojun raivausta oman kodin mahdolloman tilanteen takia. Idea rojun raivaukseen oli syntynyt usealla kirjallisuuden ja sosiaalisen median kautta. Rojun raivausta oli tapahtunut myös erilaisten elämänmuutosten kuten sairauden, liikuntarajoitteisuuden tai eläkkeelle sekä vanhempainvapaalle jäämisen myötä. Läheisen kuolema ja kuolinpesän siivous todettiin vastauksissa käynnistäneen myös tavaroiden läpikäymisen. Vastaajista yli puolet koki, että rojun raivaus oli osana elämäntapaa. Mielenkiintoisena huomiona oli rojun raivauksella saatu hyvinvointi muuallakin kuin kotona. Avoimesta vastauskentästä saimme selville, että rojun raivausta oli tehty myös työpaikoilla sekä vapaa-ajan asunnoilla.

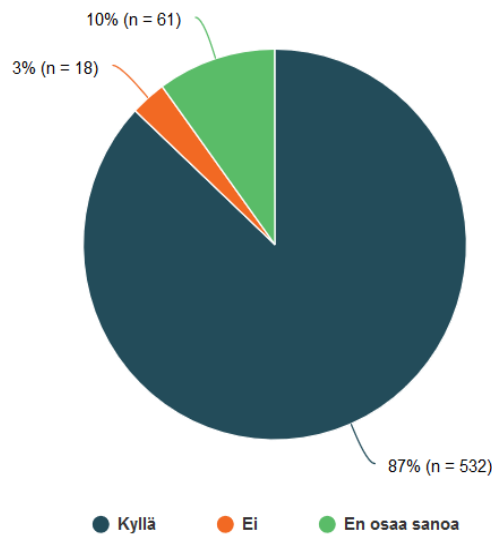
Kyselyssä vastanneet arvioivat tavaran merkitystä itselleen ennen ja jälkeen rojun raivauksen (KUVIO 2). Hyvinvointiin vaikuttavia muutoksia koettiin onnellisuuden tunteen lisääntymisellä rojun raivauksen jälkeen. Tätä kautta ahdistuneisuus ja hallitsemattomuuden tunne oli vähentynyt tavaroita kohtaan. Merkittävimmät huomiot tavaroiden merkityksestä vastaajan hyvinvointiin koettiin onnellisuuden tunteen lisääntymisessä. Hyvinvointiin vaikutti myös toisten tavaroiden varastointi ja tavaroista tulevat huonot muistot. Muutosta näkyi myös ylellisyyden ja elintason prosenteissa. Vastaajien kesken tavaramäärä haluttiin pitää hallittavissa määrissä. Psykologisesti kyseessä on tilanteesta, jolloin halutaan ottaa oma elämä haltuun ja saada siihen järjestys (YLE 2018). Mahdollisuudet kuten urheiluvälineet ja hyvät muistot pysyivät lähestulkoon samana ennen ja jälkeen raivauksen. Ilmaston kannalta olennaista on kohtuullistaa kulutusta. Hankkia vain tarpeellinen tavara. Vaatehankinnoissa on kiinnitettävä huomiota laatuun, jotta

vaate kestää käyttöä, sekä jo olemassa olevien vaatteiden määrään. (Saramäki 2020, 49.) Rojun raivauksessa tavarihin voidaan suhtautua kolmella eri tavalla. Tavarat voi kohdata nyt, joskus myöhemmin tai vältellä niitä kuolinpäivään asti. Kohtaamalla tavarat nyt, voidaan löytää omat arvot, jotka ohjaavat elämässä eteenpäin (Kondo 2017, 191.)

KUVIO 2. Tavarank merkitys vastaajalle ennen ja jälkeen rojun raivauksen.

Kyselytutkimuksen kysymys, onko rojun raivaus lisännyt hyvinvointia vastaajan elämään (KUVIO 3), vastasi myöntävästi 87 prosenttia. Kolmella prosentilla vastanneista rojun raivaus ei ollut lisännyt hyvinvointia elämään. En osaa vastata vaihtoehtoon vastasi kymmenen prosenttia vastanneista. Jos tavara tekisi onnelliseksi, olisimme jo valtavan onnellisia kaikki suuren tavaramäärän vuoksi. Kaiken lisäksi useat tutkimukset kertovat, että materiaalisesti suuntautuneet, shoppailusta ja tuotemerkeistä kiinnostuneet ihmiset ovat muita tyytymättömiä elämäänsä, jopa masentuneempia. (Aalto 2017, 260).

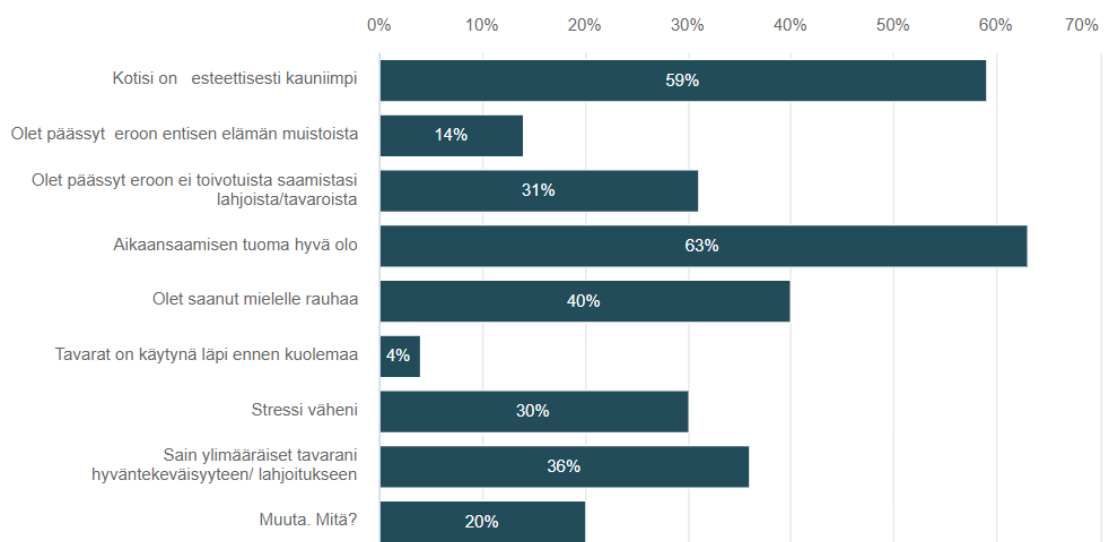

KUVIO 3. Onko rojun raivaus lisännyt hyvinvointia elämääsi (Webropol, 2020).

Tutustuessamme kodin järjestämisestä kertovaan kirjallisuuteen, tuotiin kirjoissa esille järjestämisen myötä tulleet positiiviset kokemukset. Kodin perusteellisen uudelleenjärjestelyn kerrottiin vaikuttavan elämäntyyliin ja elämänasenteeseen (Kondo 2017, 11). Opinnäytetyömme tutkimuskysymykseen kuinka rojun raivaus oli vaikuttanut vastaajien hyvinvointiin, haettiin myös mielihyvän kokemuksen kautta. Mielihyvän tunnetta rojun raivauksen myötä vastaajat saivat arvioida anetuista vaihtoehdoista (KUVIO 4). Loimme vastausvaihtoehdot omien ja tuttavien kokemusten sekä aihekirjallisuuden pohjalta. Pyysimme vastaajia valitsemaan kolme itselleen tärkeintä vaihtoehtoa. Tuloksista selviää, että tärkeimmät mielihyvää tuovat asiat olivat aikaansaamisen tuoma hyvä olo, tunne esteettisesti kauniimmasta kodista sekä rojun raivauksen tuoma mielen rauha. Arjen selkeytymisen myötä kodin siivous koettiin vaivattomaksi, jolloin aikaa säästy. Ilman tavaratulvaa voi nähdä selkeämmin ja tehdä parempia päätöksiä. Ainutkertaisen elämän voi käyttää muuhunkin kuin tavarahan haalimiseen, sen siirtelyyn ja järjestelyyn. Hyvässä elämässä on kyse ajasta, ei tavarasta tai rahasta. (Aalto 2017, 262.)

Avoin vastausvaihtoehto toi esille, että suurin mielihyvä tuli arjen ja siivouksen helpottumisesta. Vastaajat tunsivat, että tavarat löytyivät paremmin ja koettiin kodin turvallisuuden parantuneen. Avoimesta vastauskentästä nousi myös esille, että vastaajat kokivat aikaa olevan enemmän tärkeille asioille kuten perheelle,

ystävälle ja harrastuksille. Tarvitaan uutta ymmärrystä hyvinvoinnista ja hyvästä elämästä. Siihen kuuluvat aineellisen elintason lisäksi sosiaalisten suhteiden ja mielekkään toiminnan tarpeet sekä elämän merkityksellisyyden kokemukset (Sitra 2017, 4.) Kodin järjestäminen voi innostaa omaan työhön aivan uudella tavalla, tuoda energiaa ja sen myötä voi oivaltaa herkemmin mistä pitää elämässä. Parhaimmillaan se auttaa keskittymään koti- ja perhe-elämään ja syventää kiinnostusta harrastuksiin. (Kondo 2017, 183–184.)

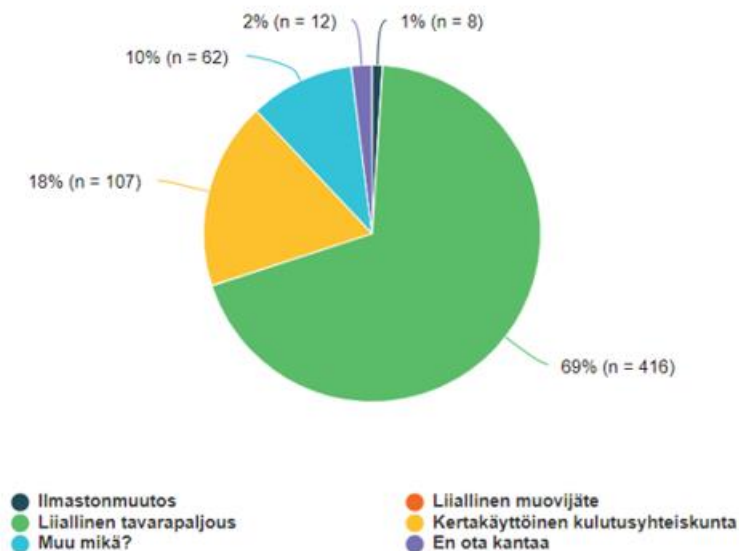

KUVIO 4. Millaista mielihyvää rojun raivaus oli tuonut vastaajille (Webropol, 2020).

Muutosta eri elämän osa-alueilla aloitettua rojun raivauksen vastaajat arvioivat numeerisesti asteikolla 1–4. Suurimmat positiiviset muutokset koettiin kodin viihtyisyyden ja elämän hallinnan parantumisessa. Vastaajat tunsivat onnellisuutta ja tyytyväisyyttä rojun raivauksen tuomasta muutoksesta.

Tavaroiden vähentäminen ja kodin järjestäminen tulisi olla hauskaa (Kondo 2017, 76). Tutkimusvastauksista käy ilmi, että näin ei kuitenkaan käytännössä ole. Vastauksista selviää, että rojun raivaus ei ole ongelmaton toiminta. Tavarat kertovat tämänhetkisestä elämäntilanteesta. Kodin järjestäminen on kuin tilannekatsaus. Tavaroiden karsiminen voi tehdä siten myös kipeää. Tavaroiden läpikäyminen yksi kerrallaan pakottaa kohtaamaan viat, puutteet ja menneisyyden tyhmit päätökset. (Kondo 2017, 190.) Puolet vastaajista oli kokenut jotakin negatiivista

aloitettuaan rojun raivauksen. Tähän vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin kokemastaan negatiivisuudesta. Vastaukset olivat jaettavissa viiteen eri kategoriaan. Vastaajat olivat kokeneet tavaroiden myymisen ja eteenpäin laittamisen uuvuttavana, työläänä tai aikaa vievänä. Puolison tai muun lähisuvun kanssa oli syntynyt riitoja tai erimielisyyksiä rojun raivauksesta. Ahdistuneisuutta, riittämättömyyden tunnetta tai stressiä oli osa vastaajista tuntenut johtuen rojun raivauksesta tai sen keskeneräisyydestä. Jälkikäteen katumuksen tunnetta rojun raivauksesta tai kaipuuta pois laitetuista tavaroista koki osa vastaajista. Rojun raivauksen myötä vastaajista koki oman siivouskäsitteen tai asenteen muuttuneen kriittisemmäksi.

KUVIO 5. Mihin vastaajat ovat rojun raivauksella halunneet vaikuttaa (Webropol, 2020).

Vastaajat saivat valita itselleen tärkeimmän vaihtoehdon, johon olivat rojun raivauksella halunneet vaikuttaa (KUVIO 5). Liialliseen tavarapaljouteen oli halunnut vaikuttaa 69 prosenttia vastaajista. Kertakäyttökulutusyhteiskuntaan 18 prosenttia. Ilmastonmuutokseen yksi prosentti vastaajista. Avoimesta vastausvaihtoehdoista nousi esille kolme vaikuttamisen kohdetta. Halu vaikuttaa arjen sujuvuuteen kodin siisteyden ja järjestyksen avulla. Osa halusi vaikuttaa omaan mu-

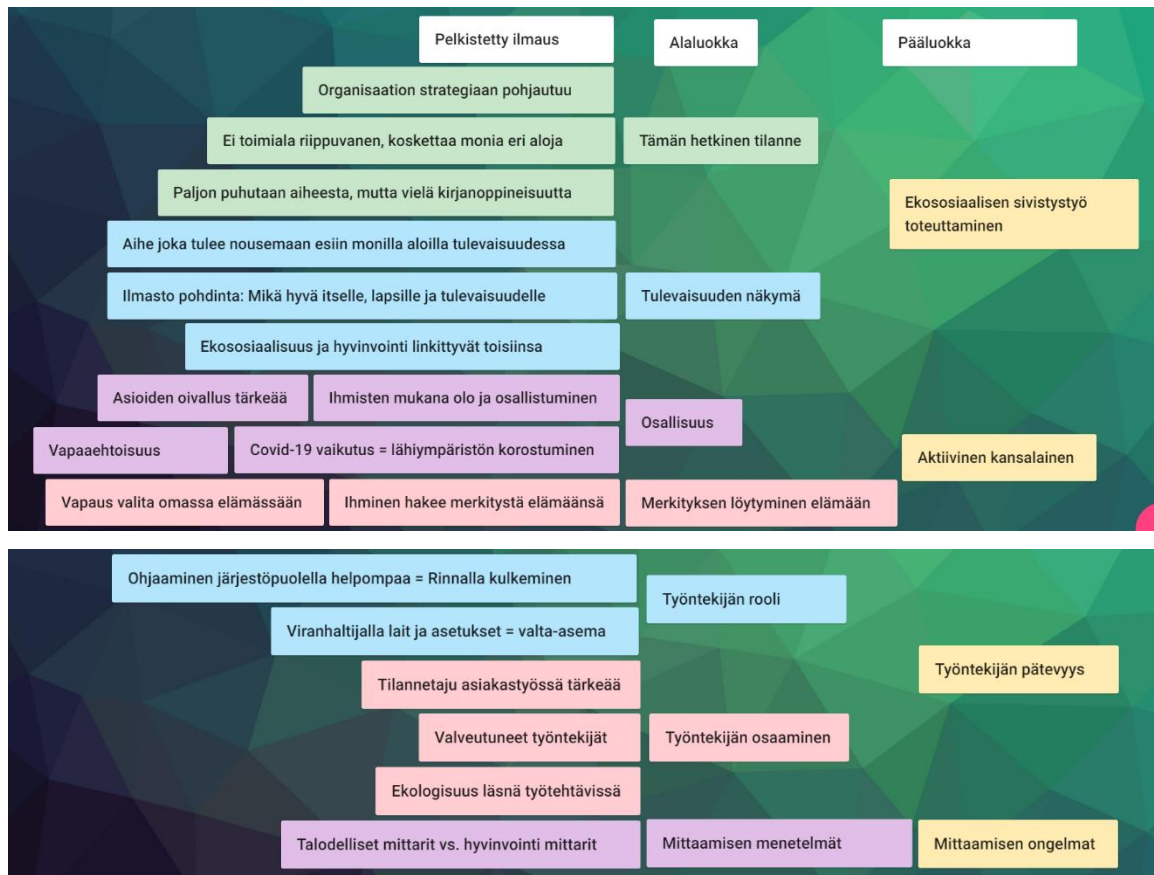

kavuuteen ja hyvinvointiin. Vastanneet nostivat esille kestävän kulutuksen vaikutukset elämäänsä. Esimerkiksi ostokäyttäytymisen muuttuminen siten, että ostaa vain oikeasti tarpeellisen. Koko maailman kasvihuonekaasupäästöistä 72 prosenttia aiheutuu kotitalouksien kulutuksesta. Osuus on samaa luokkaa myös Suomessa: kotitalouksien kulutus muodostaa 68 prosenttia kotimaan loppukäytön kasvihuonekaasupäästöistä. (Sitra 2017.)

6.2 Teemahaastattelut

Mikä on ekososiaalisen sivistystyön merkitys sosiaalialan työtehtävissä?

Haastatteluista selvisi, että ekososiaalinen sivistystyö koettiin tärkeäksi ja kiinnostavaksi asiaksi. Jokainen haastateltava toi aiheeseen näkökulman omasta organisaatiostaan. Sosiaalialan hanketyössä nähtiin, että onnistuakseen ekososiaalinen sivistystyö tarvitsee sosiaalialalla aiheeseen valveutuneita työntekijöitä ja vaikuttajia. Ympäristö on ymmärrettävä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin perustana (Sitra 2016, 1). Merkittäväksi asiaksi koettiin, kuinka sosiaalialan ihmiset itse arvostavat ekologisuutta. Kun työkaluina on työntekijät itse, on tieto ja taito oltava työntekijällä. Siten välittyä osaaminen ja innostus asiakkaaseen. Trendi nähtiin olevan menossa siihen suuntaan, että ekologisuus kuuluu työnkuvaan. Haastateltavat toivat esiin, että teemana ekososiaalinen sivistystyö ei ole uusi, mutta toistaiseksi sosiaali- ja terveysalojen järjestöissä aihe nähtiin näyttäytyvän työntekijöissä vain yksilötasolla. Sama näkyi myös kehitysjärjestösektorilla, jalkautumisen sijaan oli heillä nähtävissä vielä vain kirjanoppineisuutta.

KUVIO 6. Haastatteluiden tulokset ekososiaalisen sivistystyön tärkeydestä.

Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä jäsentyy eräänlaisena sateenvarjo käsitteenä, jonka alla voidaan tarkastella eri tavoin ympäristön ja ihmisen välisen suhteen vuorovaikutusta sekä ekologisen ja sosiaalisen kestävyden kysymyksiä sosiaalityössä (Närhi 2015, 323). Ekososiaalisen sivistystyön koettiin antavan vastauksia tulevaisuuden eettisiin kysymyksiin. Sivistys tuo mukanaan keskustelua, joka haastaa miettimään onko totuttu elämä enää sivistynyttä elämää, jos se eletään talouskasvulla ja kulutuksella. Ekososiaalinen sivistystyö luo elämään arvoja ja ajatuksia, jossa nähtiin järjestöillä olevan suuri rooli. Järjestöt haluavat olla luomassa yhteiskuntaan uudenlaisia toimintamalleja, kohti kestävämpää tulevaisuutta. Järjestöjen strategioiden kautta saattoi esimerkiksi kestävämpi arki teema tuoda toimintamalleja asiakkaille. Toimintoina nähtiin arjen perustaitojen vahvistumista auttamalla kodin hoidon osaamisessa ja ympäristön huomioon ottamisessa. Systemiteoreettinen näkökulma korostaa sosiaalisen ympäristön merkitystä ihmisen hyvinvoinnin keskeisenä viitekehyksenä sekä painottaa kokonaisvaltaista ajattelua sosiaalityön toiminnassa (Närhi 2015, 323.)

Kokonaisvaltaisen näkökulman ajatellaan auttavan sosiaalialaa hahmottamaan paremmin asiakkaan elinympäristön ja hyvinvoinnin välisiin suhteisiin liittyvät ongelmat, mahdollisuudet ja resurssit. Systemiteoria luonteenomaisesti ei analysoi tai ota kantaa ihmisen ja ympäristön väliseen häiriön tekijään vaan tavoittelee pikemminkin tasapainoa. Sosiaalialan tehtävänä näin ollen nähdäänkin ihmisten sopeuttaminen olemassa olevaan sosiaaliseen ympäristöön ja sen muutoksiin (Närhi 2015, 323.)

Ekososiaalisen sivistystyön nähtiin auttavan hanketyössä työntekijän ekologisen osaamisen avulla. Asiakastyössä voidaan pienin elein viedä ekologisia neuvoja, jotka helpottavat asiakkaan arkea. Kun tekee hyviä tekoja itselle niin lähtökohtaisesti se vaikuttaa ympäristöönkin hyvällä tavalla. Ekososiaalisen sivistystyön lähtökohtana ei järjestökoulutuksen mukaan vaadita teknisiä taitoja ja osaamista, kuten kierrättämistä ja tavaroiden raivaamista. Ekososiaalisen sivistystyön tärkeyttä tarkastellessa, on katsottava asiaa kestävän kehityksen tavoitteiden eli Agenda 2030 näkökulmasta. Ekologinen kysymys ei ole ainoastaan ympäristöasia vaan myös taloudellinen ja sosiaalinen kysymys. Ilmastokriisin ratkaisemisessa on otettava huomioon sosiaalinen kestävyys ja reiluus. On kyseenalaistettava nykyinen talouskasvun paradigma arvokysymyksellä ”Mitä on hyvä elämä”?

Tulevaisuuden suhteen ekososiaalinen sivistystyö nähtiin tärkeänä, koska liiketoiminta on pian kiinni siitä, kuinka kestävästi toimitaan. Nähtiin, että ekologisuuden on jalkauduttava sosiaalialan töihin. Asiaa lähestyttiin myös pohtimalla mitä tulevaisuudessa on hyvä elämä, miten kulutustottumukset muuttuvat ja mitä ihmiset haluavat tavoitella elämässään. Tähän nähtiin ekologisen sivistystyön antavan vastauksia. Kohtuullisuus on ekososiaalisen ihmisen hyve, joka kääntää huomion jatkuvasta materian ja ulkoisten ärsykkeiden tavoittelusta hyvän elämän syvempiin perusteisiin. Globalisoituneen maailman selviytymisehtona on ihmistenvälisyys, merkityksellisyys ja pysyvät tyytyväisyyden kokemukset. (Laininen 2017, 484.)

KUVIO 7. Haastatteluista ilmennyt ekososiaalisen sivistystyön merkitys merkitykselliseen elämään. Kuinka ekososiaalista sivistystyötä voidaan hyödyntää sosiaalialan työtehtävistä.

Ekososiaalisen sivistystyön koettiin edistävän ja ylläpitävän keskustelua sekä vuorovaikutusta. Keskustelun ylläpitäminen on yksi järjestöjen tehtävistä. Voidaan herätellä ajatusta kysymällä mikä sinulle on tärkeintä, tai opetellaan kysymään esimerkiksi ruoan alkuperää. Sivistystyö ei ole pelkästään tiedon, taidon ja osaamisen välittämistä eteenpäin. Keskustelun nähtiin olevan tärkeä myös sosionomien ja sosiaalityöntekijöiden työssä. Hanketyöntekijä kannustaa sosiaalialan ihmisiä rohkeasti puhumaan ekologisistakin asioista. Pienistäkin asioista voi asiakas saada oppia ja oivallusta myöhemmin elämässään. Tärkeänä koettiin työtehtävissä verkostoituminen ja osaamisen täydentäminen. On muistettava, että kaikkea ei tarvitse osata itse.

Ekologinen osaaminen näkyy esimerkiksi tuetuissa asumisyksiköissä siten, että kierrätys on ehdoton edellytys. Taloyhtiöt vaativat sitä sakon ja jopa hädän uhalla. Päihde- ja mielenterveyspuolella monen kohdalla kotityöt lähtevät kodin järjestämisestä. Asiakastyössä se on teema ja apuväline, josta on helppo aloittaa. Puhuminen on monelle vaikeaa. Kotia järjestämällä ja yhdessä tehden asiat alkavat pikkuhiljaa aukeamaan ja loksahdamaan paikalleen. Kun koti on siisti ja tavaroilla omat paikat, niin siellä viihtyy paremmin. Kun arkea saadaan helpom-

maksi ja hyvinvointi paranee, autetaan koko yhteiskuntaa. Ekososiaalinen sivistystyö nähdään juuri tällaisena työnä. Ammatillisen haasteen ja kehittymisen kannalta sosiaalialan työntekijät voivat haastaa itsensä ja asiakkaansa näkemään ihmiskeskeisen maailmankäsityksen myös ekologisten kysymysten kannalta (Salonen 2014,32).

Ekososiaalinen sivistystyö voi tuoda Agenda 2030:n sosiaalisesta näkökulmasta vastausta siihen, että löytävätkö ihmiset läheltään mihin he kuuluvat ja miten he ovat osallisena aktiivisina kansalaisina. Miten esimerkiksi vapaaehtoistoiminta voisi olla vahvistamassa sellaista yhteiskuntaa, joka ottaa kaikki mukaan. Nämä ovat kestävyyskysymyksiä, jotka haastavat sosiaalialaa. Järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan luonne koettiin olevan tietynlainen kirittäjä yhteiskunnassa niin toiminnan kuin vaikuttamisen näkökulmasta.

Kun keskustellaan suurista globaaleista kysymyksistä, tarvitaan tietotaitoa työntekijöiltä. Aiheet kuten eriarvoisuus ja nykyisen elintason tulevaisuus ovat isoja globaaleja kysymyksiä. Näitä on osattava käsitellä sosiaalityön kontekstissa. Kyseiset asiat mietityttävät kaikenikäisiä ja kaikenlaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Motivaation herättäminen on tärkeää, motivoituneen tuntee osallisuutta ja merkityksellisyyttä. Tarvitsemme työkaluja, kuinka asioita ekologista tasavertaisuutta ja tasa-arvoa käsitellään sosiaalialalla.

Ekososiaalisen sivistystyön tuominen järjestöjen koulutukseen koettiin tärkeäksi. Sivistystyö tulee esiin järjestöjen roolissa ja dna:ssa, sillä järjestöt ovat olleet aina tekemässä muutosta ja arvotyötä. Ekososiaalinen sivistystyö ei välttämättä sellaisenaan näy järjestöjen koulutuksen otsikoissa, mutta kestävä kehitys ja kestävä elämä- teemat pitävät sisällään ekososiaalista sivistystyötä. Tärkeänä nähtiin se, että järjestöt tukevat peruskansalaisuuteen oppimista. Maahanmuuttajien osallisuus ja kotouttaminen ovat järjestöjen toiminnassa ja kurssitoimintaan saadaan ekososiaalinen sivistystyö sisällytettyä osaksi teemoja.

Sosiaalialalla työtä tehdään vauvasta vaariin, joten ekososiaalinen sivistystyö on rakennettava usean viitekehyksen mukaan. Koulutuksessa täytyisi rakentaa näkökulma aiheeseen, siten että se ottaa huomioon jokaisen oppiaineen ja koko ihmisen elämänkaaren.

Hyvinvoinnista puhuttaessa on otettava huomioon eri näkökulmat. Sosiaalialan työntekijä tarkastelee hyvinvointia fyysisestä, psyykkisestä kuin taloudellisesta näkökulmasta. Ekososiaalinen sivistystyö haastaa hyvinvointia myös kestävyysnäkökulmasta. Ekososiaalinen sivistystyö ei voi olla erillisprojekti yhteiskunnalle, vaan sen täytyisi olla uusi näkökulma katsoa kokonaisuutta. Ekososiaalinen näkökulma olisi saatava sisällytettyä sosiaalialan opintoihin. Haasteena pohdittiin opintoajan riittävyttä, joudutaanko sosiaalialan opinnoissa kursseja leikkaamaan vai miten saataisiin opintoihin sisällytettyä ekososiaalinen sivistystyö.

KUVIO 8. Jatkuva oppiminen työssä sekä koulutuksessa edistää ekososiaalista sivistystyötä sosiaalialalla.

Ekososiaalinen viitekehys avaa sosiaalityölle uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia liittyä aikaisempaa selkeämmin yhteisöllisen muutostyön perinteeseen ja ekokriittisen katsantoon, jossa luonto -sen monessa merkityksessä – otetaan huomioon sosiaalityön tavoitteissa ja käytännön toiminnassa (Närhi 2015, 326). Haastatteluissa tuotiin esiin, että koulutus edistää ekososiaalisen sivistystyön näkyvyyttä. Lähitulevaisuudessa on tarkoitus aloittaa koulutukset siten, että järjes-

töillä on työkaluja soveltaa ekososiaalista sivistystyötä omassa työssään. Koulutus nähtiin tärkeänä myös opiskelijoille ja kaikille sosiaalialalla työskenteleville. Ekososiaalinen sivistystyö nähtiin jatkuvan elinikäisen oppimisen aiheena.

Haastateltavat näkivät että, ekososiaalinen sivistystyö tarvitsee edistyäkseen sosiaalialan ammattilaisille jatkuvaa oppimista koulutuksen avulla. Koulutus vaatisi hallitukselta toimiakseen raamit. Koko valtion hallinnon alle olisi saatava aspekti, miten kestävä kehitys toteutetaan koulutuksessa. Tähän tarvitaan Opetus ja kulttuuriministeriön [OKM] roolia, jotta saadaan koko Suomea koskeva toimintaohjelma kasvatuksen ja tietoisuuden lisäämiseksi. Tätä toimintaohjelmaa voidaan sanoittaa ekososiaaliseksi sivistystyöksi. Tämä vaatisi onnistuakseen, että ymmärrys leviää muihinkin ministeriöihin ja koko valtioon. Tällöin ekososiaalinen sivistystyö alkaisi näkymään tiettyinä poliittisina päätöksinä esimerkiksi Kellalle. Vaikutustyötä täytyy tehdä useammalta eri suunnalta OKM vetoisesti. OKM antaa opetushallitukselle ohjeistuksia, mikä puolestaan vaikuttaa oppilaitosten tekemiin opetussuunnitelmiin. Koettiin, että valtion päätöksissä pitäisi olla mukana vähintään kolme kestävän kehityksen pilaria: taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen. Kehitysjärjestöstä haluttaisiin lisätä myös kulttuurinen, poliittinen sekä hallinnollinen pilari. Tätä tarkennettiin sillä, että jos halutaan viedä vaikuttamista eteenpäin, täytyy olla ymmärrys hallinnollisesta puolesta, kuinka poliittisia linjauksia toimeenpannaan. Tärkeänä koettiin se, että vaikuttamistyö ei voi olla yksilöiden varassa, sillä Suomi on YK:ssa sitoutunut edistämään kestävä kehitystä. Asiassa nähtiin positiivista kehitystä ja tahtotilaa, vaikka työ etenee hitaasti.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme kyselyn tuloksista selviää, että ihmisten hyvinvointi on selkeästi lisääntynyt tavaran vähentämisen myötä. Vastauksista käy myös ilmi, että prosessi tavaran vähentämisestä ei ole täysin ongelmaton. Vastaajat olivat kokeneet paljon uupumusta tavaroiden eteenpäin laittamisessa. Puolison ja muun lähipiirin kanssa oli jouduttu riitoihin eriävien mielipiteiden vuoksi, mikä tavara koettiin tarpeelliseksi ja tärkeäksi. Jokaisella on yksilöllinen tunnekokemus tavaraa kohtaan. Tunnekokemukset tavaroista eivät ole yksiselitteisiä, vaan ne voivat olla vaikeasti ratkaistavissa. Jokaisella on oma yksilöllinen kokemus siitä mikä tavara tuottaa mielihyvää. Vastauksista selviää, että kodin siisteys, tavaroiden oma paikka ja siivouksen helpottuminen ovat tuoneet selkeyttä ja lisää omaa aikaa arkeen. Vastaajien kesken lisääntynyt vapaa-aika koettiin tuovan hyvinvointia mielekkään tekemisen myötä. Hyvinvointia ja mielihyvää toi lisääntynyt aika perheen tai harrastusten parissa.

Ihmiset ovat heränneet kulutuksen määrään ja tavaroiden liiallisuuteen. Vastanneet nostivat esille kestävän kulutuksen vaikutukset elämäänsä ja ympäristöön. Tavaran vähentämisen myötä ihmiset olivat ajatelleet omaa kulutustaan kestävän elämän kannalta. Tuloksista selviää, että vastaajat olivat löytäneet elämäänsä sisältöä muustakin kuin tavaroiden ostamisen ja omistamisen tuomasta mielihyväästä.

Haastatteluiden tuloksista selvisi, että ekososiaalinen sivistystyö koettiin tärkeäksi osaksi sosiaalialaa. Haastatteluista käy ilmi, että sivistystyön kaksi tärkeintä elementtiä ovat tietotaito ja keskustelu. Ekososiaalista sivistystyötä voi hyödyntää pienin teoin. Arkeen apua voi tuoda esimerkiksi kodin järjestämisellä ja kierrätyksellä. Pienin teoin tuotu apu nähtiin tuovan samalla hyvinvointia arkeen. Toisena tärkeänä tehtävänä sivistystyössä on ylläpitää ja herättää keskustelua.

Haastatteluista tuloksista selvisi, että järjestöjen koulutusta ekososiaalisesta sivistystyöstä halutaan tukea ja lisätä. Koulutus nähtiin tärkeänä ja järjestöjen kouluttamiseen tehtiin selvitystyötä, millaista koulutusta tarvitaan lisää. Ekososiaalisen sivistystyön koulutus nähtiin tärkeänä osana myös sosiaalialan koulutusta. Haastatteluista käy ilmi, että tulevaisuudessa jokainen ala tarvitsee toimiakseen ekologiset arvot ja toimintatavat. Haastateltavat nostivat ekososiaalisen sivistystyön vaikutustyön ensiarvoisen tärkeäksi. Haastatteluista käy ilmi, että ekososiaalinen sivistystyö on saatava valtion hallinnon alle, jotta tätä kautta se laajenisi oppilaitoksiin ja peruspalveluihin.

Sivistys merkitsee samaa kuin inhimillisyys ja humanisuus. Se on ihmiskunnan kulttuuriperintöä. Sivistymistä omaksumalla ihmisellä on mahdollisuus kasvaa kohti inhimillisyyttä ja ihmisyyttä. Se on yksilönä kasvamisen, että yhteiskunnallisen edistyksen prosessi. (Kansalaisyhteiskunta 2020.) Sivistys on toiminut kansallisvaltion mahdollistajana 1800-luvulla ja hyvinvointivaltion rakentaja 1900-luvulle. 2020-luvulle tultaessa, nähdään että sivistys perustuu systeemisyydelle sekä globaalin hyvinvoinnin, kaikkien eliölajien sekä tulevien sukupolvien huomiomiselle. (Sitra 2020.) Sanalla *sivistää* on myös murretausta. Keski-Suomessa ja Länsi-Savossa *sivistäminen* on tarkoittanut siistimistä kuten tavaroiden kokoon raivaamista ja kohentamista. (Kotimaisten kielten keskus 2020.)

Opinnäytetyömme tuloksena saimme, että ekososiaalinen sivistystyö on tärkeänä osana sosiaalialan työtä, juuri tiedon ja taidon, osaamisen ja tekemisen myötä. J.V. Snellmanin mukaan sivistys on sitä, että ihminen tuntee itseään sekä maailmaa. Osa hahmottaa itsensä suuremman kokonaisuuden osana ja haluaa aktiivisesti rakentaa tuota maailmaa. (Ojanen 2018, 12.) Murretaustaisen historiansa ansiosta sivistys sopii aiheeseemme, koska sivistys sanana on myös liitetty siistimiseen ja tavaroiden raivaamiseen. Ekososiaalista sivistystyötä voi sosiaalialalla tehdä asiakkaan kodin järjestämisellä. Kodin järjestämisen myötä voi herätellä keskustelua kestävästä kehityksestä ja kulutuksesta. Tätä kautta voidaan tehdä vaikutustyötä yksilötasolla myös muutoksissa ilmaston hyväksi.

8 POHDINTA

Saimme opinnäytetyön kyselytutkimuksen ja haastatteluiden avulla vastaukset opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Näimme tutkimuksemme vastauksissa mahdollisena sosiaalialan muutoksen niin opetuksessa kuin työelämässä. Lähdimme liikkeelle rojun raivauksen ja hyvinvoinnin yhteydestä ja päädyimme koko yhteiskuntaamme koskevaan päämäärään kestävä kehityksen toteutumisesta. Uskomme, että tällä tiedolla mitä meillä nyt on koko tutkimuksemme jälkeen, osaisimme laatia kyselylomakkeen kattavammin. Haastattelut antoivat meille paljon uutta tietoa ja näkökulmaa, jonka avulla saimme yhdistettyä rojun raivauksen ja ekososiaalisen sivistystyön. Suuressa määrässä saatua informaatiota oli myös haasteensa. Aihe laajeni, jolloin haasteeksi muodostui aihealueen rajaaminen. Jälkikäteen myös tuntuu, että kyselytutkimuksen kysymykset olisivat syventyneet haastattelujen informaation myötä, jos niistä saatu tieto olisi ollut meillä jo kysymyksiä laatiessa. Kyselylomake olisi mielenkiintoista tehdä myös sosiaali- ja terveysalojen järjestöihin sekä sosionomiopiskelijoille haastattelujen jälkeen. Tällöin voisimme suunnata ekososiaalisen sivistystyön ja rojun raivauksen heidän työnsä kuvaansa ja näkemykseen aiheiden linkittymisestä alalle.

Uskomme että opinnäytetyömme aihe on osa sosiaalialan muutosta, joka luo tulevaisuudessa alan palveluihin arvoja ja normeja. Opinnäytetyömme näkee palveluiden kehittymisen rakentuvan kestäväälle pohjalle ja se voidaan tehdä ekososiaalisen sivistystyön avulla. Opinnäytetyön haasteena oli hyväksyä se, että päätökset ja toimenpiteet laahaavat ilmastonmuutoksen tuoman aikataulun jäljessä. Vaikkakin ilmastonmuutoksen vastaiset sopeuttamistoimet pitäisivät olla jo käytössä sosiaalialan työssä.

Jotta Suomi voi olla tulevaisuuden muutosten edessä valmiina sosiaali- ja terveysalojen palveluiden näkökulmasta, on korkeakouluopintojen vastattava opetuksella haasteisiin. On pystyttävä kouluttamaan ilmastonmuutokseen liittyvässä toiminnassa toimivaa kärkeä sosiaali- ja terveysalan henkilöstöön. Tietoisuus, osaaminen ja hallinnointi on saatava uudelle tasolle, jotta palvelut kehittyvät ja voidaan vastata ilmastonmuutoksen tuomiin ongelmiin ja haasteisiin. Esimerk-

kinä ympäristön vaikutuksista nähdään, kun sähkön hinta nousee ilmastonmuutoksen myötä, mutta sama rahamäärä ei nouse toimeentulotukeen. Silloin vaikutukset tuntuvat heikommassa tilanteessa olevilla.

Opinnäytetyömme aihe oli mielestämme erinomainen ja todella ajankohtainen. Inspiroivan aiheen vuoksi opinnäytetyöprosessi sujui hyvin ja mielenkiinto pysyi yllä tutkia aihetta. Opinnäytetyö oli prosessina pitkä. Uuden ajatuksen linkittäminen sosiaalialan työtehtäviin ja luonteeseen, vei meillä aikaa ja vaati paljon kahdenkeskistä keskustelua, jotta kaikki ideamme saatiin kirkastettua työhön. Kyse lytutkimukseen pohjautuvaa kirjallisuutta löytyi mielestämme hyvin. Niihin perehtyminen oli lähes vaivatonta, koska aiheeseen oli helppo samaistua. Ekososiaalisen sivistystyön aineisto puolestaan oli vielä valitettavan vähäistä. Pääsääntöisesti internetistä löytyviä tutkijoiden artikkeleja ja Sitran julkaisuja. Uskomme, että aihe tulee nousemaan keskusteluissa tulevaisuudessa vielä suuresti. Iloksemme huomasimme, että Sosiaalipedagogiikan päivillä 2019 aiheena oli Ekologinen sivistys ja vastuu.

Työtä on opinnäytetyössä ollut paljon ja aikatauluja olemme sovittaneet useaan kertaan uusiksi. Opinnäytetyömme aihe vei meidät laajuudessaan globaaleihin Valtionneuvoston ja YK:n julkaisuihin. Vastaus mitä haimme kysymyksiin, mikä merkitys ekososiaalinen sivistystyöllä on sosiaalialalla ja kuinka sitä voi edistää, tuntui antavan vastauksen koko alan tulevaisuudesta. Tulevaisuudessa hyvinvointi rakentuu ilmastosta. Siitä kuinka ilmastonmuutos vaikuttaa väestöön ja sen liikkeisiin, ruoan riittävyteen, puhtaaseen veteen, asuinoloihin, työpaikkoihin, koulutukseen, talouteen, yhteiskunnan vakauteen ja turvallisuuteen. Vastauksena opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin saimme, että sosiaalialan on tulevaisuudessa panostettava kodin, ympäristön ja ilmaston hyvinvointiin.

9 LÄHTEET

Aalto, I. 2017. Paikka kaikelle. Mistä tavaratulva syntyy ja kuinka se padotaan. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Ahola, A. 2007. Lomaketutkimusprosessi. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim). 2007 Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY. Helsinki.

Bardy, M. & Salonen, A.O. 2015. Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaan. Viitattu 15.6.2020. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/94118/52796>.

Dominelli L. 2012. Green Social Work – From Environmental Crises to Environmental Justice. Polity Press. Cambridge.

Hakala, J. 2000. Opinnäyte luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. TammerPaino Oy. Tampere.

Hiltunen, E. 2019. Tulossa huomenna. Miten megatrendit muokkaavat tulevaisuuttamme. Jyväskylä. Docendo Oy.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita (18. uud. p.). Helsinki. Tammi.

Hirvilampi, T. 2015. Kestävän hyvinvoinnin jäljillä. Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 136. Keulan tutkimusosasto. Helsinki

Hotokka M. 2020. Elämän suojeleja. Talentia-lehti 3/2020.

International Federation of Social Workers. Global Agenda for Social Work and Social Development Commitment to Action. Viitattu 16.7.2020. <http://cdn.ifsw.org/assets/globalagenda2012.pdf>

Kansalaisyhteiskunta. Sivistyksen filosofia. Viitattu 8.11.2020. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/kasvatus_ja_kasvaminen/aiemmat_artikkelit/sivistyksen_filosofia

Kestävä kehitys 2020. Kestävän kehityksen periaatteet. Viitattu 3.11.2020. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys/periaatteet>.

Kestävän kehityksen keskus. Toiminta. Viitattu 29.6.2020. <http://kestavankehityksenkeskus.net/syrj%C3%A4ytymist%C3%A4-ja-pitk%C3%A4ikaisty%C3%B6tt%C3%B6myytt%C3%A4-ehk%C3%A4isev%C3%A4-toiminta>

Kondo, M. 2017. KonMari. Siivouksen mullistava voima. Liettua. Scandbook UAB.

Kotimaisten kielten keskus. Kulttuuria ja sivistystä. Viitattu 8.11.2020. https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kieli-ikuna_%281996_2010%29/kulttuuria_ja_sivistysta

Kuisma J. 2001. Matka ympäristöyhteiskuntaan. Tilastokeskus. Yliopistopaino Oy.

Kuosmanen, V. 2018. Simone Weilin inspiroimia ajatuksia eettiseksi kasvamiiseen, hyvän toteutumiseen ja sosiaaliseen silloittumiseen kuudennen aallon (2010–2050) yhteiskunnassa. Sosiaalipedagoginen aikakauslehti 2018, 95–104

Laine J., Fellman S., Hannikainen M. & Ojala J. 2019. Vaurastumisen vuodet. Suomen taloushistoria teollistumisen jälkeen. Tallinna. Gaudeamus Oy.

Laininen, E. 2017. Tarvitsemme ekososiaalista sivistystä. Kasvatus 5/2017. Kasvatusopillisen aikakauskirjan 154. vuosikerta. 483–485.

Lahti V-M. 2019. Aukkoja sivistyskäsityksessä. SITRA-julkaisut. Viitattu 22.6.2020. <https://www.sitra.fi/julkaisut/aukkoja-sivistyskasityksessa/#sivistys-ja-viheliasiset-ongelmat>

Latva-Pukkila, A. 2015. Kohtuutalouden ratkaisut. Kasvunvara on käytetty. Suomen luonnonsuojeluliitto. Erweko oy. Helsinki.

Marski J. 1996. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia 1995: uhat, mahdollisuudet ja uudet haasteet. Kansaneläkelaitos. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 15. Helsinki. Hakapaino Oy.

Miettinen, T. 2020. Sivistysihanteen jäljillä – Sivistys on aina elänyt ajassa ja ollut mukana muutoksessa. Sitra muistio. Viitattu 18.8.2020. <https://media.sitra.fi/2020/02/17111838/sivistysihanteen-jaljilla.pdf>

Närhi, Kati (2015) Ekososiaalinen viitekehys sosiaalityössä, Janus: Sosiaalipoliitikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti 23 (3), 109-115.

Ojanen, e. 2018. Oppimisen ilo. Opintotoiminnan keskusliitto 75-vuotta. Pekan Offset oy. Helsinki.

Oksanen, M. 2011. Ympäristö ja hyvinvointi. Teoksessa J. Saari (toim.) Hyvinvointi- Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Gaudeamus Helsinki University Press OY, 314-224

Opetushallitus. Globaalikasvatus ja kestävä kehityksen tavoitteet. Viitattu 20.7.2020. <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/globaalikasvatus-ja-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kestävä kehityksen tavoitteet. 17 tavoitetta maailman muuttamiseksi. Viitattu 16.7.2020. <https://minedu.fi/kestava-kehitys>

Opetus- Kasvatus- ja Koulutusalojen Säätiö. Ekososiaalinen sivistys kestävä tulevaisuuden rakentaja. Viitattu 15.6.2020. <https://koulujaymparisto.fi/tukea-kestavan-kehityksen-tyohon/kestavan-tulevaisuuden-indikaattoreiden-taustamateriaali/ekososiaalinen-sivistys-kestavan-tulevaisuuden-rakentajana/>

Opintokeskus Sivis. Ekososiaalinen sivistys antaa merkityksen -keskiössä ekologisuus ja ihmisarvo. Viitattu 18.6.2020. <https://www.ok-sivis.fi/sivisnyt/ekososiaalinen-sivistys-antaa-merkityksen-keskiossa-ekologisuus-ja-ihmisarvo.html>.

Pohjola, A. 2017. Muutoksen ja ajan moninaisuus sosiaalityössä ja sen tutkimuksessa. Teoksessa R. Enroos, M. Mäntysaari & S. Ranta-Tyrkkö (toim.) Mielekäs tutkimus. Näkökulmia sosiaalityön tutkimuksen missioihin. Tampere: Tampereen yliopisto, 69-92.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus oy. Viitattu 2.7.2020. <https://www.kierratyskeskus.fi/>

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. 2019. Ammattina sosionomi. Sanoma Pro. Helsinki.

Raivo, P. & Rissanen, R. 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Moodle 2019. Viitattu 4.8.2020. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_ammattikorkeakoulujen-opinnaytetoiden-eettiset-suositukset.pdf?_t=1526903222

Ranta-Tyrkkö, S. 2017. Sosiaalityön tulevaisuuden etiikka epävarmuuden ja ilmastokriisien maailmassa. Teoksessa R. Enroos, M. Mäntysaari & S. Ranta-Tyrkkö (toim.) Mielekäs tutkimus. Näkökulmia sosiaalityön tutkimuksen missioihin. Tampere: Tampereen yliopisto, 113-140.

Ranta-Tyrkkö, S. 2018. Tulevat ilmastot ja sosiaalityön etiikka. Tampereen yliopisto. Viitattu 23.6.2020. <https://alusta.uta.fi/2018/11/02/tulevat-ilmastot-ja-sosiaalityon-etiikka/>

Salonen, Arto O. (2014) Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Teoksessa Juha Hämäläinen, Sanna Ryyänen & Elina Nivala (toim.) Sosiaalipedagoginen aika-kauskirja. Vuosikirja 2014. Suomen sosiaalipedagoginen seura, 31–62.

Saramäki, R. 2020. 250 ilmastotekoa, joilla pelastat maailman. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki.

Sitra 2016. Viisi kärkeä kestävämpään kehitykseen. Viitattu 21.7.2020. https://media.sitra.fi/2017/02/27175312/Viisi_karkea_kestavampaan_kehitykseen-2.pdf

Sitra 2017. Tuore raportti: Suomalainen voi pienentää hiilijalanjälkeään jopa 37 prosenttia näillä arjen valinnoilla. Viitattu 23.9.2020. <https://www.sitra.fi/uutiset/tuore-raportti-suomalainen-voi-pienentaa-hiilijalanjalkeaan-jopa-37-prosenttia-nailla-arjen-valinnoilla/>

Sitra 2020. Sivistyksen tarina elää ajassa. Viitattu 8.11.2020. <https://www.sitra.fi/blogit/sivistyksen-tarina-elaa-ajassa/>

SOSTE. Ilmastonmuutos ja sosiaali- ja terveyssektori. Viitattu 31.7.2020. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/06/SOSTE-julkaisu-2020-Ilmastonmuutos-ja-sosiaali-ja-terveyssektori.pdf>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomisanakirja. Viitattu 4.8.2020. <https://www.suomisanakirja.fi/roju>

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön ammattieettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 9.9.2020. <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Talentia. 2020. Ammattietiikka. Viitattu 23.6.2020. <https://www.talentia.fi/tyoelaimainfo/ammattietiikka/>

Talentia-lehti. 2017. Ilmastonmuutos ja sosiaalityö. Viitattu 14.7.2020. <https://www.talentia-lehti.fi/ilmastonmuutos-ja-sosiaalityo/>

Thunberg, G. 2019. Puhe EU-poliitikoille Brysselissä 21.2.2019.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2016. Hyvinvoinnin mittaaminen. Viitattu 31.8.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/hyvinvoinnin-mittaaminen>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2020. Järjestöt kunnassa. Viitattu 31.10.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/jarjestot-kunnassa>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Jyväskylä.

Ulkoministeriö 2020. Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet. Viitattu 25.6.2020. <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

Valtioneuvosto. 2019. Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman 2022 toimeenpanon väliarviointi. Viitattu 22.7.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161498/11_2019_Kansallisen%20%20ilmastonmuutoksen%20ss%202022%20tp%20valiarviointi_netti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvosto. 2020. Marinin hallitus. Ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväää ta-
louskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestäväää julkista taloutta. Viitattu 18.7.2020.
<https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/kestavan-talouden-suomi>

Valtioneuvoston kanslia. 2020. Globaalin kestävään kehityksen toimintaohjelman
toimeenpano Suomessa. Viitattu 20.11.2020. <https://vnk.fi/kestavakehitys/globaalin-toimintaohjelman-toimeenpano-suomessa>.

Viinamäki, L. & Saari, E. 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tut-
kimukseen. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Jyväskylä.

Värri, V-M. 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Vastapaino. Tampere.

Yleisradio 2016. Hamstraatko tavaraa pakonomaisesti? Viitattu 22.6.2020.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/01/11/hamstraatko-tavaraa-pakonomaaisesti>.

Yleisradio 2018. Kuolinsiivous haastaa konmarituksen -ruotsalainen isoäiti loi
maailman laajuisen ilmiön. Viitattu 25.8. 2020. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/04/17/kuolinsiivous-haastaa-konmarituksen-ruotsalainen-isoaiti-loi-maailmanlaajuisen>

Yleisradio 2020a. EK: Suomi kouluttaa nuoria väärille aloille- Ilmaston muutoksen
käytännön osaajia tarvitaan nopeasti: neljän vuoden rahat jaetaan nyt. Viitattu
13.7.2020. yle.fi/uutiset/3-11355531

Yleisradio 2020b. Ihmiskunta tienristeyksessä – YK:n jättiraportti maapallon ti-
lasta: Tarvitaan kahdeksan massiivista muutosta luonnon tuhon pysäyttämiseksi.
Viitattu 21.9.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11543430>

Word Wide Fund for Nature (WWF). Viitattu 15.6.2020. <https://wwf.fi/uhat/ylikulutus/>

10 LIITTEET

LIITE 1. Sähköpostikutsu teemahaastatteluun

Hei

Olemme kaksi Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa ja teemme opinnäytetyötä aiheesta ekososiaalinen sivistystyö sosionomin työssä.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksenä on, kuinka tärkeää on sosionomin työssä ekologinen sivistystyö? Sekä kuinka sivistystyötä voi hyödyntää sosiaalialan työtehtävissä? Onko sosionomikoulutuksen ja työtehtävien herättävä tai muututtava ajan hengen mukaisesti tekemään tärkeää työtä ekososiaalisen sivistystyön lisäämiseksi? Haastattelulla toivomme saavamme arvokasta informaatiota sosiaalialan ja järjestöjen kentältä, kuinka ekososiaalinen sivistystyö siellä tällä hetkellä näyttäytyy.

Kuulisimme mielellämme Teidän ja organisaation näkemystä.

Sopisiko haastattelu internetin välityksellä heinäkuun aikana?

Voit ehdottaa kalenteriisi sopivaa aikaa.

Ystävällisin terveisin

Suvi-Tuuli Lehtinen

Maiju Korkiakoski

LIITE 2. Teemahaastatteluiden kysymyksiä

- Kuinka ekososiaalinen sivistystyö näkyy työssäsi?
  - Mitä sivistys tuo yksilölle? Järjestölle?
  - Minkälaista ekososiaalista toimintaa olette tehneet?
  - Kuinka ekososiaalinen sivistystyö ja aktiivinen kansalaisuus toimivat yhdessä?
  - Mikä merkitys ja tarkoitus luontosuhteella on?
  - Kuinka työssäsi näkyy kestävä elämä ideologiana?
  - Kuinka sosionomi työskentelee aiheiden parissa?
  - Riittääkö tämänhetkinen koulutus?
  - Kuinka koulutus voitaisiin lisätä?
  - Kuinka asiakkaat ovat heränneitä globaaleihin ilmastokysymyksiin?
  - Tuleeko ongelmat ja haasteet käytyä läpi puhumalla vai toiminnalla?
-
- Kuinka kansainvälisellä politiikalla voidaan auttaa sosionomeja ilmastotyössä?
  - Kuinka sote-alan järjestöt näkyvät kestävä kehityksen poliittisissa päätöksissä?
  - Kuinka ilmastoasioissa sosiaali- ja terveysalan matalan profiilin nosto onnistuu?
  - Kuinka näet sosiaalialan kestävä kehityksen mukana?
  - Minkälaista ekososiaalista koulutusta järjestöt tuottavat?
  - Minkälaista ekososiaalista koulutusta te järjestätte järjestöille?

LIITE 3 Sähköpostiviesti teemahaastatteluun Tornion ja Rovaniemen perhetyöntekijöille

Hei!

Olemme kaksi Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa ja teemme opin-
näytetyötä aiheesta ekososiaalinen sivistystyö sosionomin työssä.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksenä on, kuinka tärkeää on sosionomin työssä ekologinen sivistystyö? Sekä kuinka sivistystyötä voi hyödyntää sosiaalialan työtehtävissä? Onko sosionomikoulutuksen ja työtehtävien herättävä tai muututtava ajan hengen mukaisesti tekemään tärkeää työtä ekososiaalisen sivistystyön lisäämiseksi? Haastattelulla toivomme saavamme arvokasta informaatiota sosiaalialan kentältä, kuinka ekososiaalinen sivistystyö siellä tällä hetkellä näyttäytyy.

Tässä teille teemahaastattelun kysymykset jo etukäteen, niin voitte rauhassa miettiä vastauksia, vaikka työyhteisönne kanssa.

Asiakastyö kotona

- Kuinka kentällä näkyy tavaratulvan taltuttaminen?
- Kuinka näet asiakastyössä tarpeen puuttua asiakkaiden kodin järjestämiseen?
- Tuntuuko että työnkuvassasi pitäisi pyrkiä auttamaan asiakkaita enemmän kodin järjestämisessä ja tavaratulvan vähentämisessä.

Hyvinvointi

- Kuinka näet, että tavaratulvan taltuttaminen ja hyvinvointi liittyvät toisiinsa?
- Millaisia hyvinvoinnin tuloksia olet työssäsi nähnyt?
- Minkälaista hyvinvointia näet tavaratulvan taltuttamisen tuovan yksilölle? Yhteisölle? Yhteiskunnalle?

Ekologinen sivistyö

- Kuinka asiakkaissa näkyy ekologisen vastuun herääminen?
- Kuinka ilmaston hyväksi tehtävä työ vaikuttaa osallisuuteen?
- Miten työnkuvassanne näkyy ekososiaalinen sivistystyö?
- Onko jotain osa-alueita sosiaalialalla, johon ekososiaalista sivistystyötä voisi laajentaa

- Millaista lisäkoulutusta aiheesta mahdollisesta kaipaisit?

Sopisiko teille haastattelu GoogleMeetissä kesän aikana? Voitte ehdottaa päivää ja kellonaikaa kalenteristanne. Haastattelun kesto on noin tunti.

Haastattelun litterointia varten nauhoitamme haastattelun.

Ystävällisin terveisin:

Maiju Korkiakoski maiju.kairala@edu.lapinamk.fi

Suvi-Tuuli Lehtinen suvi-tuuli.lehtinen@edu.lapinamk.fi

LIITE 4. Rojun raivaus ja hyvinvointi -kysely Paikka kaikelle facebook-ryhmään.

1. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- Muu

2. Ikä

- alle 20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 60+

3. Onko taloudessasi lapsia?

- Kyllä, 1-2 lasta
- Kyllä, 3 lasta tai enemmän
- Ei

4. Mistä sait idean rojujen raivaukseen?

- Tiedotusvälineet
- Lehdet
- Kirjallisuus
- Kaverit
- Mahdoton tilanne huushollissa
- Ammattilaisen toimesta

- Muu mikä

5. Missä vaiheessa omaa raivausta olet?

- Alkumetreillä, esim yksi kokonaisuus/kaappi läpikäytynä
- Puolimatassa, tavaroista puolet läpikäyty
- Paikat valmiina
- Jatkuvana osana elämää

6. Oletko tehnyt rojun raivausta...

	en	kyllä
Muille, esimerkiksi muuton yhteydessä?	☐	☐
Kuolinsiivouksen yhteydessä, esimerkiksi läheisesi kuoltua?	☐	☐
Aloittaessasi oman kuolinsiivouksen?	☐	☐
Muussa yhteydessä, missä?	☐	☐
<input type="text"/>		

7. Mitä tavara on merkinnyt Sinulle ennen rojun raivausta? Valitse enintään kolme tärkeintä.

- Turvaa
- Mahdollisuuksia, kuten urheiluvälineet
- Ylellisyyttä
- Onnellisuutta
- Ahdistuneisuutta

- Varastoin toisten tavaroita
- Hyviä muistoja
- Huonoja muistoja
- Elintaso
- Tarpeellisuutta
- Hallitsemattomuutta

8. Mitä tavara merkitsee Sinulle nyt? Valitse enintään kolme tärkeintä.

- Turvaa
- Mahdollisuuksia, kuten urheiluvälineet
- Ylellisyyttä
- Onnellisuutta
- Ahdistuneisuutta
- Varastoin toisten tavaroita
- Hyviä muistoja
- Huonoja muistoja
- Elintaso
- Tarpeellisuutta
- Hallitsemattomuutta

9. Onko rojun raivaus lisännyt hyvinvointia elämääsi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

10. Millaista mielihyvää rojun raivaus on Sinulle tuonut? Valitse enintään kolme tärkeintä.

- Kotisi on esteettisesti kauniimpi
- Olet päässyt eroon entisen elämän muistoista
- Olet päässyt eroon ei toivotuista saamistasi lahjoista/tavaroista
- Aikaansaamisen tuoma hyvä olo
- Olet saanut mielelle rauhaa
- Tavarat on käytynä läpi ennen kuolemaa
- Stressi väheni
- Sain ylimääräiset tavarani hyväntekeväisyyteen/ lahjoitukseen
- Muuta. Mitä?

11. Millä elämän osa-alueilla muutosta on tapahtunut aloitettuaasi rojun raivauksen? Arvioi numeroin 1-4. 1. Ei muutosta. 2. Vähän muutosta. 3. Melko paljon muutosta. 4. Paljon muutosta.

	1	2	3	4
Kodin viihtyisyys	☐	☐	☐	☐
Elämän hallinta	☐	☐	☐	☐
Tyytyväisyys muutokseen	☐	☐	☐	☐
Muiden arvostus	☐	☐	☐	☐
Parempi itsetunto	☐	☐	☐	☐
Uusi harrastus	☐	☐	☐	☐
Työn vaihdos	☐	☐	☐	☐
Opiskelu	☐	☐	☐	☐
Matkustelu	☐	☐	☐	☐
Muutos parisuhteessa	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4
Lisää omaa aikaa	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen hyöty	☐	☐	☐	☐
Onnellisuutta	☐	☐	☐	☐

12. Onko rojun raivaus tuonut Sinulle jotain negatiivista elämääsi?

13. Valitse Sinulle tärkein vaihtoehto, mihin haluat vaikuttaa rojun raivauksella.

- Ilmastonmuutos
- Liiallinen muovijäte
- Liiallinen tavarapaljous
- Kertakäyttöinen kulutusyhteiskunta
- Muu mikä?

- En ota kantaa